NIET MET HANDEN GEMAAKT

DOOR IDA KELLER

NIJKERK - G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

Tusschen water en wolken.

't Was geen statig paleis, noch een armelijke hut, waarin de kleine David Wensel het levenslicht aanschouwde. Ook stond zijn wiegje niet voor hem gereed in een nette burgerwoning, maar 't was een veel minder gewone plaats, waar zijn eerste kreten gehoord werden, n.l. in een hut van een zeeschip, dat van Holland naar Indië voer.

„Wat een lekker kereltje!" riep de hofmeesteres

uit, terwijl ze de handen ineensloeg. Ze stopte de dekentjes van 't wiegje nog wat dieper in en zei nog eens: „Een lekker kereltje, mevrouw."

Ze had blijkbaar zin in een praatje, want ze wendde zich tot mevrouw Wensel, die met zichtbaar welgevallen naar haar uitroepen geluisterd had, zette de handen in de zijde en begon:

„Toch is het jammer, dat het lieve ventje hier in deze kleine kamer geboren moest worden. Dat er nu toch op die groote aarde geen plekje zal zijn, waarvan Davidje later zeggen kan, dat het zijn geboorteplaats is!"

Een vriendelijke glimlach kwam op mevrouw Wensels gelaat.

„Ik denk," zei ze fluisterend, als om haar kleintje niet wakker te maken, „ik denk, dat mijn jongen er later niet veel meer om geven zal, waar zijn wiegje gestaan heeft, en nu heeft hij dit voorrecht, dat de zee hem een mooi wiegelied zingt. Zoo zullen weinig kindertjes in slaap gezongen worden."

't Kleine ventje scheen zich echter aan dit slaapliedje weinig te storen, want nauwelijks was de moeder uitgesproken, of uit het wiegje klonk een klagend, zacht geschrei. Zoover ging echter het medelijden van de hofmeesteres niet, dat ze er over dacht het kindje uit het bedje te halen. „Neen, neen," zei ze, terwijl ze nog even keek, of alles in orde was, „je hebt nergens behoefte aan, dus nu gaan slapen." En zich weer tot de moeder wendend voegde ze er bij: „Ik zal maar niet langer blijven praten, dan kan hij beter naar zijn wiegelied luisteren." Toen verliet ze lachend de hut, waar weldra ook het kleine stemmetje zweeg en alleen het klotsen der golven tegen den wand van het schip gehoord werd.

Statig en kalm voer de „Amalia" over den Oceaan. 't Was een dier prachtige zeekasteelen, die beladen met handelswaar en met vele passagiers aan boord, de reis naar Indië maakten. 't Werk op de boot ging zijn gewonen gang en de meesten van de bemanning en van de passagiers wisten niet eens, dat er onderweg een passagiertje bijgekomen was. Toen de scheepsdokter het feit aan den kapitein vertelde, riep deze verheugd uit: „Zoo, dus ben ik Oom geworden! Nu, daar ben ik blij om. Ik hoop, dat mijn kleine neef het goed zal maken en dat ik hem gezond en wel naar zijn vader in Indië mag brengen."

Al sprekende waren ze het dek opgeloopen en terwijl de kapitein op zijn gewone, luidruchtige wijze de laatste woorden sprak, passeerde hem juist een kajuitsjongen: Arie Worms. Arie had duidelijk gehoord, wat de kapitein zei en liep vlug naar Toon, den oudsten matroos, die een goed vriend van hem was.

„Toon," zei hij opgewonden, „Toon, weet je wat de kapitein daar net zei? Dat hij een neefje heeft gekregen. Dat is dus een kindje van zijn zuster, je weet wel, die aardige mevrouw, die altijd zoo vriendelijk kijkt!"

Toon staakte zijn werk, nam zijn pijpje uit den mond en keek Arie van top tot teen minachtend aan.

„Wat zou dat?" vroeg hij onverschillig. „Wou jij soms 't kindje wiegen? Of er mee op je schoot zitten, net als je met je broertje deed, toen je nog thuis bij moeders pappot zat?"

Teleurgesteld keek Arie Toon aan. Hij had al half spijt, dat hij hem het nieuws verteld had.

Was het, omdat Toon dien blik opving, of riep de gedachte aan het pasgeboren kindje vriendelijker

gedachten in hem wakker? Plotseling veranderde zijn gezicht en op geheel anderen toon zei hij: „Maar ik zou er zelf wel een lief ding voor over hebben, als ik hem voor het eerst op het dek mocht brengen en hem de heerlijke zee mocht laten zien. Me dunkt, hij moet, als hij mag opgroeien, wel heel veel van de zee houden." En, alsof hij jaloersch werd bij de gedachte, dat er wel eens ooit iemand zou kunnen komen, die meer van de zee zou houden, dan hij zelf deed, voegde Toon er bij: „'k Wou, dat ik ook maar op zee geboren was."

„Zou die mevrouw er blij mee zijn?" vroeg Arie.

„Nu, dat zou ik denken," antwoordde Toon vol vuur. „Vooral omdat hij tusschen water en wolken is geboren en omdat de zee zelf zijn wiegje schommelt. Die jongen zal later geen zier om het vasteland geven en vast altijd aan boord willen zijn. Nu, daar zou hij ook gelijk aan hebben. Maar kom, we moeten opschieten, jong. Kijk, de kapitein staat weer trouw op zijn post en wij staan hier als buurvrouwen te praten. Hallo, maak dat je aan je werk komt." Toon gaf Arie een schop tegen de broek en zette zelf ook zijn werk voort.

Ja, de kapitein was trouw op zijn post. Onafgebroken staarde hij van de commandobrug af vóór zich uit over de onmetelijke watervlakte die het schip nog scheidde van het doel der reis.

„Kom," zei hij in zichzelf, „ik wil de mannen eens tracteeren ter eere van de geboorte van mijn kleinen neef. Wat zal zijn moeder blij zijn, die goede Carolien! Geen wonder, dat zij dadelijk een telegram naar den vader heeft laten zenden, want die dient toch ook te weten, of hij een of twee passagiers van de boot moet halen. En wie het ook moet weten? Moeder! Zoodra mijn wacht is

afgeloopen, zal ik het haar telegrafeeren. Haar eerste kleinzoon, dat zal haar weer wat opvroolijken. Jammer maar, dat ze hem nu heelemaal niet eens zien kan. 't Was al zoo verdrietig voor haar, dat Carolien nu juist moest trouwen met iemand, die zijn werk in Indië heeft. Nu zit die lieve moeder heel alleen in dat groote huis en stellig zal ze menig traantje gestort hebben na ons vertrek."

De oogen van den kapitein werden vochtig, als hij aan zijn moeder dacht, want hij wist wel, hoeveel smart het haar altijd al deed, als hij alleen wegging en nu was ook deze dochter, die altijd met haar had samengewoond, voor vijf jaar naar Indië vertrokken. Wie zou zeggen, of de twee vrouwen elkaar wel ooit weer zouden aanschouwen? Ja, als de kapitein rondom zich zag naar de onmetelijk wijde zee en naar den prachtigen hemel met de millioenen sterren daarboven, dan voelde hij zich in zijn element en zou hij van zijn pasgeboren neefje niets liever zien, dan dat ook hij later het zeeleven zou kiezen. Maar, als hij dacht aan het verdriet van zijn moeder bij het telkens wederkeerende afscheid, dan hoopte hij voor zijn zuster maar, dat de jongen een andere loopbaan zou kiezen.

HOOFDSTUK II.

Een kennismaking.

't Was een heldere, zonnige morgen, toen mevrouw Wensel voor het eerst met haar zoontje, gewikkeld in een witte, wollen sjaal, op den arm

heen en weer wandelde op het dek. Ze genoot van de zee, die een prachtigen aanblik bood, nu de zon er zoo mooi op scheen, dat het water wel goud leek.

De medepassagiers, die ook op het dek waren, kwamen de moeder gelukwenschen met de geboorte van haar zoontje en wilden allen graag met het nieuwe passagiertje kennis maken. De moeder genoot in stilte van de bewonderende uitroepen over haar kindje, dat, onbewust van al die belangstelling, rustig in zijn moeders arm lag te slapen. Liever dan al die belangstelling van vreemden had mevrouw Wensel echter gewild, dat haar man nu het kindje zou kunnen zien.

De last werd de jonge moeder al gauw te zwaar en, daar zij bang was, dat de kleine David op het dek, te midden van al de kijkende en pratende medepassagiers, niet rustig zou kunnen slapen, keerde zij na een half uurtje weer naar haar hut terug. Ze legde het kindje in zijn wiegje en ging zelf vermoeid in een makkelijken stoel zitten.

In de hut was een vrouw bezig met het opvouwen van babygoed. 't Was Rachel, de oude, vertrouwde dienstbode, die jaren lang in betrekking was geweest bij mevrouw Wensels moeder. De oude dame had haar trouwe hulp gaarne willen afstaan aan haar dochter en Rachel had er in toegestemd om met de jonge mevrouw mee naar Indië te gaan om daar de huishouding te bestieren.

„Hè, daar ben ik moe van," zei mevrouw Wensel met een zucht.

„Dat kan 'k gelooven, mevrouw, onze jongen begint ook al flink aan te komen," antwoordde Rachel, terwijl ze haar mevrouw een voetkussen toeschoof.

„Wat zal mijnheer verlangen om zijn zoon te zien, denk je ook niet, Rachel?"

„Ja, dat denk ik zeker," zei Rachel en om mevrouw te troosten voegde ze er bij: „Gelukkig duurt het nog maar tien dagen, dan bent u bij elkaar, dat heb ik vanmiddag van de hofmeesteres gehoord."

Daar werd op de deur van de hut geklopt en toen Rachel opendeed, stond Arie, de kajuitsjongen, daar met een briefje van den kapitein voor zijn zuster. Hoe blij was mevrouw Wensel, toen ze las, dat er een draadloos telegram van haar man gekomen was, waarin deze haar meldde, dat hij alles voor de aankomst in orde had en haar zijn beste wenschen zond.

Ze klapte in de handen van vreugde en was dankbaar, dat Rachel er was om deelgenoote te zijn van haar blijdschap.

Daar viel haar oog op Arie, die nog steeds bij de deur stond te wachten. Vragend zag ze hem aan.

„Ik dacht, dat ik antwoord aan den kapitein terug moest brengen," zei hij verlegen.

„Neen, mijn jongen," zei mevrouw Wensel. „Hier is geen antwoord op te geven. Weet je wel, dat je me een goede boodschap hebt gebracht van mijn man?" voegde ze er opgewekt bij. „Van den vader van mijn jongen!"

„Neen," zei Arie half lachend, „maar dan begrijp ik dat u zoo blij bent."

„Zou je ook blij zijn, als je bericht van huis kreeg?" Al sprekende was mevrouw Wensel naar Arie toegekomen en wenkte hem nu even binnen te komen.

De jongen was heel verbaasd over zooveel vriendelijkheid en kwam aarzelend een paar stappen de kamer in.

„Ik heb nog twee jongere zusjes en een broertje, Jaapje. Die is nog maar net zoo groot als hij daar in de wieg."

Mevrouw Wensel moest er om lachen, dat die kajuitsjongen haar zoontje ook al scheen te kennen. „Hoe weet je dat?" vroeg ze. „Jij hebt mijn zoontje toch nog nooit gezien? Maar kom maar eens kijken, dan kun je zien, of hij op je broertje Jaapje lijkt."

Arie was nu nog meer verbluft over de vriendelijkheid van die dame. Hij keek even in de wieg en durfde het handje, dat mevrouw Wensel hem toestak, nauwelijks met zijn werkhanden aan te raken.

Eenige oogenblikken bleef hij stilstaan, starend op het kindje in de wieg. Het deed hem zoo sterk aan Jaapje denken, aan Jaapje, die nu misschien ook thuis rustig in zijn kleine bedje lag te slapen. Hoe ver, ver was hij van huis! Wat zou moeder nu doen? Zou ze staan te wasschen, zou vader weer veel pijn hebben? En de zusjes, zouden ze....

Plotseling bedacht hij waar hij was en zijn best doende om niet te laten merken, dat bij de gedachte aan huis de tranen hem in de oogen waren gekomen, keerde hij zich snel om en wilde naar de deur gaan.

„Kom," zei hij, „'k moet gauw weer aan mijn werk."

Mevrouw Wensel had echter wel gezien, dat de vroolijke glans uit Arie's oogen verdwenen was en ze begreep wel, hoe dat kwam.

„Heb je nog een moeder?" vroeg ze nu vriendelijk.

„Ja, mevrouw," was 't antwoord en vertrouwelijk wordend, nu hij iets kon uiten van hetgeen er in hem omging, ging Arie voort:

„Vader leeft ook nog wel, maar hij is haast

altijd ziek. Hij lijdt veel pijn en moet haast altijd op bed liggen. Daarom moet moeder den kost verdienen met wasschen. Gelukkig kan Stientje, mijn oudste zusje, haar al helpen. Ik ben maar naar zee gegaan, dat was een opeter thuis minder en ik wou ook wel graag naar zee: thuis is het altijd narigheid."

Hij had den knop van de deur al in de hand en daar de waterlanders nu al heel hoog kwamen, wilde hij haastig de deur opendoen en weggaan, maar weer weerhield mevrouw Wensels stem hem. Ze had zoo'n innig medelijden met dien jongen, die vrijwillig zijn ouderlijk huis had verlaten, omdat er altijd „narigheid" was en die toch niet over dat huis kon denken, zonder er naar te verlangen. Ze voelde zich aangetrokken tot hem en wilde graag vriendelijk voor hem zijn.

„Je moet nu maar gauw aan je werk gaan," zei ze vriendelijk, „maar kom dan vanavond, als je vrij bent, nog eens een poosje praten."

Arie's gezicht klaarde heelemaal op bij deze vriendelijke woorden. Zoo werd hij aan boord nu nooit aangesproken. De passagiers bemoeiden zich niet met den kajuitsjongen en de bemanning onder elkaar was niet zoo zachtzinnig.

„Wat zal Toon zeggen," zei hij halfluid. Mevrouw Wensel had hem echter duidelijk verstaan.

„Wie is Toon?" vroeg ze.

„O, Toon Reeser, onze oudste matroos," antwoordde Arie en zijn oogen hernamen hun ouden vroolijken glans. „Hij plaagt mij altijd zoo, maar hij is toch wel echt aardig. Toen ik hem vertelde, dat ik gehoord had, dat uw zoontje geboren was, lachte hij mij uit en zei, dat ik zeker hoopte, dat ik het kindje op het dek zou mogen ronddragen, net als

ik thuis met mijn kleine broertje moest doen. Maar hij bekende toch ook, dat hij zelf het jongetje wel voor 't eerst de zee wou laten zien!"

Nu werd mevrouw Wensel aangedaan en haar oogen begonnen verdacht te schitteren. Hadden die twee samen over haar jongen gesproken? Over haar kindje, dat nog onbewust van al die belangstelling maar rustig in zijn wiegje lag te slapen? Ze zou dien Toon ook nog wel eens willen zien, maar dat zou wel kunnen gebeuren, als ze eerst maar goede vrienden met Arie was.

„Tot vanavond dan," zei ze tot Arie, die reeds in de deuropening stond. Ze knikte hem vriendelijk toe en de jongen verliet nu vlug de hut.

Nog lang, nadat Arie was weg gegaan, zat mevrouw Wensel in haar leunstoel te mijmeren. Wat was ze gelukkig en dankbaar! Wat had God haar gezegend, door haar een zoontje te schenken! O, ze had er om gebeden, heel veel, bijna zonder ophouden, zooals vroeger Hanna had gedaan. En evenals Hanna, toen haar gebed verhoord was, haar zoontje Samuël aan den Heer had opgedragen, zoo had ook mevrouw Wensel een gelofte gedaan, dat zij haar kind in de vreeze des Heeren zou groot brengen. Nu was David nog maar zoo heel klein en kon zij niet anders doen, dan voor hem bidden, maar als hij mocht opgroeien, als hij haar zou kunnen begrijpen, dan zou ze hem vertellen van den hemel en van God en van Zijn groote liefde voor arme zondaren. Ze kende die liefde immers zoo goed, ze had zoo dikwijls in haar leven Gods groote genade ondervonden. Hoe vurig hoopte en bad ze, dat haar jongen later zijn hart er voor zou openstellen.

Arie was opgewonden naar zijn werk teruggekeerd. Toen even later Toon bij hem in de buurt kwam, wenkte hij hem even nader te komen.

„Nu, Toon," zei hij verrukt,„nu zal het toch nog

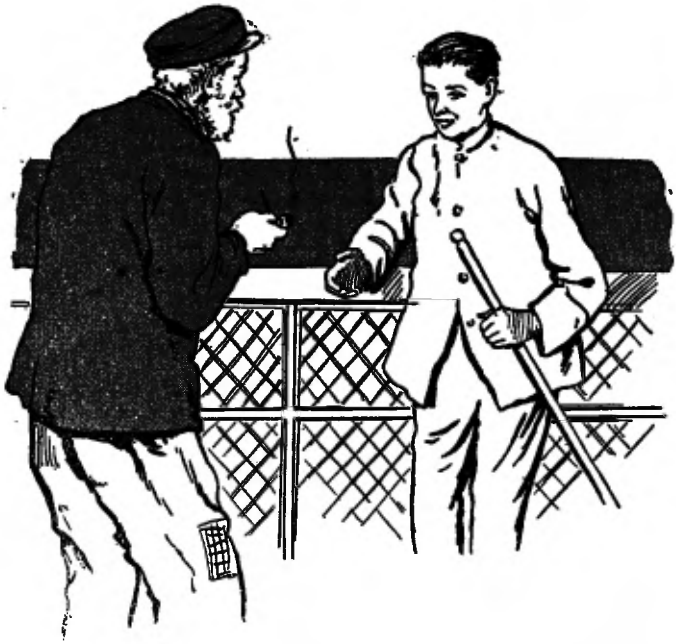

gebeuren, dat ik dat kindje op het dek heen en weer mag dragen."

Toon zette een verbaasd gezicht en begreep heel niet, wat de jongen bedoelde.

„Ik ben bij die mevrouw geweest," legde Arie uit, „en o, 't is zoo'n aardig mensch! Ze heeft me 't kindje laten kijken en van alles aan me gevraagd en vanavond moet ik nog eens terug komen."

Toon nam zijn pijpje uit den mond, waaruit bleek,

dat hij wel heel verbaasd was, want dat deed hij haast nooit.

„Dus je hebt warempel al kennis gemaakt met dat maatje! En met zijn mooie moeder er bij?" Hij zette zijn pijpje weer op zijn oude plaatsje in het hoekje van zijn mond en ging heel wijsgeerig voort: „Heb ik 't je niet gezegd? Jij bent een gelukskind, hoor! En als je weer eens naar huis schrijft, schrijf er dan meteen maar bij, dat Toon Reeser zijn voorspelling is uitgekomen. Nu, schiet maar gauw op met je werk." Toon liep door en bromde nog iets tusschen zijn tanden van: „Die kleine rekel! Is hem te beurt gevallen, waarop ik, oude zeerob, zoo gehoopt had!"

Hoofdschuddend stapte hij verder. Arie keek hem glimlachend na: hij wist wel, dat dat brommen van Toon niet kwaad bedoeld was. Toen pakte hij boender en dweil weer op en in het vooruitzicht van zoo'n heerlijken avond werkte hij, dat het een lust was.

HOOFDSTUK III.

In gewenschte haven.

Mijnheer Wensel bezat in Indië een groote suikerplantage en was dus een zeer vermogend man. Hij was in Holland getrouwd en had zijn jonge vrouw eenige maanden bij haar familie achtergelaten om zijn nieuwe woning in orde te maken, alvorens zij er haar intrede in deed. De reis zou zij dan niet alleen behoeven te maken, immers Rachel, de oude trouwe dienstbode, zou haar jonge meesteres, aan

wie zij zoo innig gehecht was, vergezellen. Dit was een groote troost geweest voor mijnheer Wensel, maar het nam niet weg, dat hij innig verlangde naar de aankomst van de boot, die hem zijn lieve vrouw zou brengen.

Vooral nadat hij de tijding ontvangen had, dat hij een zoontje gekregen had, was dat verlangen al grooter geworden. Hij kon niet kalm meer den dag afwachten, waarop de „Amalia," die zijn kostbaarste schatten bevatte, de haven zou bereiken.

Eindelijk, eindelijk brak de lang verwachte dag aan. Reeds vroeg in den morgen was mijnheer Wensel naar de haven gegaan en telkens en telkens tuurde hij, of hij op de langzaam naderende „Amalia" zijn vrouw en kind niet kon ontdekken. Maar zelfs met zijn uitnemenden verrekijker kon hij in het eerst zijn vrouw niet her-

kennen te midden van al die verlangend uitziende, over de verschansing leunende passagiers. Maar ja, na lang, lang turen herkende hij haar, naar wie zijn hart nu reeds eenige maanden verlangend had uitgezien. Toen kwam er aan het wuiven en groeten geen einde, toen schenen de laatste oogenblikken van wachten wel eindeloos lang te duren.

Maar eindelijk werd toch de loopplank uitgeworpen en gingen de passagiers aan wal. Mevrouw Wensel was een der laatste. Zij had haar vurig verlangen nog even moeten overwinnen, omdat ze met den kleinen David niet in het gedrang wilde komen. Zelve wilde zij den kleinen jongen dragen en aan zijn vader toonen. Na de eerste begroeting nam Rachel het kindje over en mijnheer Wensel ging den kapitein opzoeken. Deze had het echter zoo druk, dat de zwagers afspraken liever maar te wachten met een rustige ontmoeting, tot de kapitein gelegenheid zou vinden om de familie Wensel eens in haar woning te komen bezoeken. Hij beloofde dit te zullen doen, zoodra zijn werkzaamheden op het schip geëindigd zouden zijn.

Nu stapten mijnheer Wensel met zijn vrouw en Rachel met kleinen David in een auto, die hen naar de woning zou brengen.

Hoe keurig vond mevrouw Wensel daar alles in orde! Hoe zag zij in al die trouwe zorg de groote liefde van haar echtgenoot, die gezorgd had, dat het noch haar, noch haar kindje aan iets ontbrak in hun nieuwe huis.

Toen 's avonds de kleine David in zijn nieuwe wiegje al weer even rustig lag te slapen als in zijn bedje op de boot, wandelde mevrouw Wensel aan den arm van haar man nog eens het huis en den prachtigen Indischen tuin door.

„God heeft het wel heel goed met ons gemaakt," zei ze met een traan van dankbaarheid in het oog. „We kunnen Hem er niet genoeg voor danken en als onze lieveling groot mag worden, zullen wij hem veel van Gods goedheid te vertellen hebben." Met de bede, dat Gods liefde zich ook zou openbaren aan haar kleinen jongen en dat het Hem zou mogen

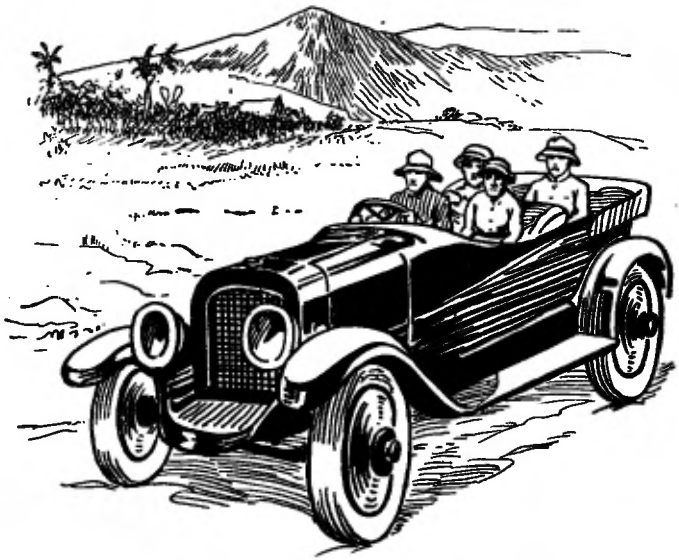

behagen het kind met de koorden Zijner goddelijke liefde tot Zich te trekken, sliep mevrouw Wensel dien avond in.

Bij het verlaten der boot waren er heel wat groeten gewisseld en heel wat goede wenschen over en weer uitgesproken. Ook mevrouw Wensel, die zich door haar groote vriendelijkheid veel kennissen had verworven, had velen de hand

gedrukt en menigeen sprak later nog wel eens over de vriendelijke dame van de „Amalia", maar spoedig was men elkaar toch vergeten.

Wie echter het beeld der dame steeds voor oogen hield, dat was Arie, de kajuitsjongen van de „Amalia". 't Was dan ook werkelijk gebeurd, dat Arie op een middag den kleinen David op het dek had mogen rond dragen. Mevrouw Wensel had daarvoor zelf aan den kapitein vergunning gevraagd en deze had lachend dat verzoek aan zijn zuster toegestaan.

Dat was voor Arie het mooiste oogenblik geweest van de heele reis. Hij zou dit zijn heele leven niet vergeten. Evenmin zou hij vergeten, hoe vriendelijk mevrouw Wensel met hem gesproken had op dien avond, toen hij bij haar op visite was geweest. Hij had vooraf zijn gezicht en handen zóó geboend, dat ze glommen als een spiegel. Nog nooit in zijn leven had hij zooveel zorg aan zijn toilet besteed. Toen hij ook nog zijn Zondagsche pak aan had getrokken, moest Toon hem eerst nog monsteren, voor hij durfde vertrekken. Nadat Toon hem op zijn eigenaardige, hardhandige wijze had afgeborsteld, was Arie met een kloppend hart naar mevrouw Wensels hut gegaan. Hoe vriendelijk was deze dame toen voor hem geweest! Ze had hem thee geschonken met heerlijke bonbons er bij, en mooie platen dat ze hem had laten zien! Ook had ze lang met hem gesproken. Ze had gevraagd, of hij God kende. God, die overal tegenwoordig was, zoowel op het vasteland als op de zee en die ook over hem waakte en voor hem zorgde. Of hij wel van den Heere Jezus gehoord had, die aan het kruis gestorven is, om zondaren in den hemel te brengen.

Arie had toestemmend geknikt. Ja, hij had er

wel eens van gehoord, al wist hij niet precies, hoe het met den Heere Jezus gegaan was. Een kameraadje op school had hem er wel eens wat van verteld. Bij dien jongen thuis werd uit den bijbel gelezen, maar bij Arie niet. Vader lag altijd maar ziek te bed en moeder had heelemaal geen tijd over, die had het veel te druk met de wasscherij.

„Zou je wel een bijbeltje willen hebben, Arie?" had mevrouw Wensel gevraagd. „Je kan dan in je vrije uren daarin lezen. O, er staan zulke mooie verhalen in de evangeliën! Alles van de geboorte, van het leven en het sterven van onzen gezegenden Verlosser en Zaligmaker." Toen Arie gretig had gezegd, dat hij graag zoo'n boekje zou willen hebben, had mevrouw Wensel hem haar eigen bijbeltje geschonken, een keurig gebonden bijbeltje, verguld op snee.

Arie had nog nooit zoo iets moois bezeten. En 't was heelemaal van hemzelf en van hem alleen. Thuis had hij nooit iets gehad, dat van hem alleen behoorde, behalve een manke spreeuw, die hij eens had opgeraapt toen ze uit 't nest was gevallen, en die sedert dien tijd altijd „de spreeuw van Arie" gebleven was, zelfs nu nog. Zijn moeder had beloofd, dat ze er voor zorgen zou, als hij weg was, omdat ze wist, dat Arie zoo aan het dier was gehecht.

Niet alleen had hij aan mevrouw Wensel beloofd om trouw in het bijbeltje te lezen, maar zelfs was hij van plan om er Toon ook eens uit voor te lezen op een Zondag, als hij zijn pijpje zat te rooken en ze toch niets te doen hadden. Mevrouw Wensel had dit plan toegejuicht. „Lezen jullie er maar samen in. Wat er in staat is even goed voor oude menschen als voor jonge."

Nooit kon Arie vergeten, hetgeen mevrouw toen

en ook later nog met hem besproken had. Hij had er later in zijn hangmat nog vaak over liggen nadenken, als hij den slaap niet vatten kon....

En nu, nu lag de boot in de haven, mevrouw Wensel was van boord gegaan en wie weet hoever weggereisd. Toon, die anders niet zoo zachtzinnig was, had 't ook niet met onverschillige oogen aangezien, toen de auto wegreed met de goede mevrouw Wensel er in. Hij had al heel wat passagiers van en naar Indië helpen brengen, maar nog zelden had hij zoo'n vriendelijk mensch ontmoet, had hij tegen Arie gezegd. Voor dezen was het alsof 't vertrek van mevrouw Wensel een leegte had nagelaten in zijn hart.

„Arie," had ze gezegd, een van de laatste keeren dat ze bij hem stond op het dek, waar hij aan 't boenen was, „als je je soms eenzaam voelt bij de gedachte aan huis en als er niemand is om je eens een vriendelijk, opbeurend woord toe te spreken, denk er dan toch om, beste jongen, dat God je altoos nabij is en dat je vrij uit tot Hem kunt spreken." Zij had hem ook een kort gebed geleerd, dat hij dikwijls had opgezegd 's avonds in zijn hangmat of soms overdag onder zijn werk.

Mevrouw Wensel vermoedde wellicht niet, terwijl zij in haar huiselijke omgeving gezellig met haar man aan de tafel zat met haar kindje op schoot, en zij zich zoo gelukkig voelde, dat zij veilig en wel op haar bestemming gekomen was, dat de kleine kajuitsjongen haar missen zou en hij met zooveel dankbaarheid en liefde aan haar terugdacht.

HOOFDSTUK IV.

Op de terugreis.

't Was Zondagmiddag.

De „Amalia" was op de terugreis naar Holland.

Aan boord heerschte een kalme, rustige stemming. Er werd door de bemanning zoo min mogelijk arbeid verricht. Toon zat met Arie op een stil plekje heel aan het uiteinde van de boot. Ze waren allebei voor een poos vrij van dienst.

„Toon," zei Arie, „als je 't nu hooren wilt, zal ik je wat voorlezen uit dat mooie boekje van mevrouw."

„Boekje? Bijbel moet je zeggen!" verbeterde Toon.

„Heb jij daar dan wel eens meer van gehoord, Toon?" vroeg Arie nieuwsgierig.

„Ja," zei de oude zeeman langzaam, terwijl hij zijn korte pijpje, waarvan de tabak was opgebrand, begon uit te kloppen. „Toen ik zoo'n jongen was als jij, kleiner nog misschien, placht mijn moeder me er 's avonds wel uit voor te lezen, eer ik naar kooi ging. Maar dat is lang geleden, zooals je wel begrijpt, en ik ben er zoowat alles van vergeten. Je denkt daar zoo niet meer aan, als je ouder wordt en altijd maar op zee zwalkt. Maar 't kan een mensch geen kwaad doen, als hij op zijn ouden dag nog eens weer een goed woord te hooren krijgt. Want ik weet toch nog wel, dat 't mooie woorden waren, die mijn moeder me voorlas. Er kwam in voor van God en van Jezus Christus en van den hemel.... ja, van den hemel, dat kan ik me nog te binnen brengen, dat ze daarvan sprak...."

De oogen van den oude zochten in de verte,

alsof van daar de herinneringen, zooveel tientallen jaren oud, weer tot hem kwamen. Maar ze waren vaag en onduidelijk op de meeste punten. Ach, tusschen die verre, voorbije dagen van zijn jeugd en nu — wat lag daar al niet tusschen in! Dat

heele, lange leven met zijn lief en leed, stille jaren en jaren vol rumoer en avontuur en 't was hem als moest hij daarover heen, als over een muur, zien, om het beeld te hervinden van zijn moeder en van zijn ouderlijk huis en van heel zijn jeugd. 't Gebeurde hem niet dikwijls, dat hij er in slaagde,

al die herinneringen zoover uit 't verleden tot zich te roepen. Maar toch scheen het nu, alsof die oude dingen duidelijker tot hem spraken.

„Mijn moeder, zie je, jongen, dat was een vrome vrouw. Ik zal nooit vergeten, hoe menigmaal of ze zei: „Denk er aan, Toon, dat het met dit leven spoedig gedaan kan zijn. Als je dán maar weten mag, dat je naar den hemel gaat," zei ze. En als er een naar toe is gegaan, dan is zij het," zei hij plechtig. „'k Was er niet bij, toen ze stierf. Ik was toen op de Middellandsche zee, en toen ik weerkwam, was ze dood en begraven. Maar de buurvrouw, die was er bij geweest. „Buurvrouw," had ze nog gezegd, „als Toon terugkomt, moet je hem zeggen, dat zijn moeder er niet meer is, maar dat ze op hem wacht, daar boven, in den hemel, en dat hij den weg moet zoeken...."

De oude zeebonk had onder het spreken herhaaldelijk zijn tabaksdoos uit den zak gehaald, geopend en weer toegeknipt, zonder dat het tot hem doordrong, waarvoor hij eigenlijk zoo deed; zonder dat hij op de gedachte kwam om zijn pijp te stoppen. Ten slotte wischte hij met zijn rooden, Zondagschen zakdoek, die nog netjes in de vouw zat, langs zijn vochtige wangen.

„Den weg zoeken.... Tja.... den weg zoeken....! Dat ging eerst goed, zie je, maar ik ben op den weg blijven steken en hoe ouder ik werd, hoe meer ik het spoor kwijt geraakt ben en nu.... nu ben ik wel heelemaal uit den koers, denk ik."

„Toch jammer, Toon, dat je niet eens met die mevrouw hebt kunnen praten. Zij zou je wel verteld hebben, hoe je dien weg vinden kunt, want ze sprak zoo vriendelijk met me en zoo gewoon, ze is heelemaal niets grootsch."

„Lees me nu maar eens wat voor uit je bijbel," verzocht Toon.

Arie had een vouwtje gelegd bij het gedeelte, dat hij 't laatst gelezen had en dat hij zelf mooi gevonden had. Hij had het zoo goed kunnen begrijpen: de gelijkenis van het verloren schaap. Het was het vijftiende hoofdstuk van Lukas.

Langzaam en duidelijk las hij het voor en toen hij aan het zevende vers kwam, waar de Heiland zegt: „Ik zeg u, dat er blijdschap zal zijn in den hemel over één zondaar, die zich bekeert," toen knikte de oude man, alsof hij zeggen wilde: Ja, juist, zóó was het....

Zooals iemand zich in latere jaren een lied uit zijn jeugd herinnert, wanneer hij de muziek weer hoort, en te gelijker tijd weer zijn jeugd zelf terugziet voor een oogenblik, zoo verrees voor Toons geest weer de ouderlijke woning, het bescheiden huisje met zijn groene vensterluiken en de bloeiende, roode geraniums in de kozijnen. In het kleine tuintje vóór het huis bloeiden de muurbloemen. Van uit zijn eigen kleine zolderkamertje kon hij in de verte de zee zien en de schepen, een schouwspel waarvan hij nooit genoeg had kunnen krijgen. Hoe menigmaal had hij zich afgevraagd, waar toch al die schepen wel heen zouden varen. Zijn moeder wist daar niet veel van te vertellen, maar op school had de meester hem van allerlei vreemde landen en volken verteld en hij had zelf een uitvoerige beschrijving gelezen van de ontdekkingstochten onzer voorvaderen.

Dat had de begeerte in hem verlevendigd om ook eenmaal naar zee te gaan en met eigen oogen dat alles te zien. Zijn moeder, die weduwe was en geen andere kinderen bezat, had eerst van die

plannen niets willen weten. Maar, daar hij bleef aanhouden, had zij ten laatste haar toestemming gegeven, daar zij hem niet wilde tegenwerken in zijn vurigste wenschen. Zij vreesde, dat hij toch

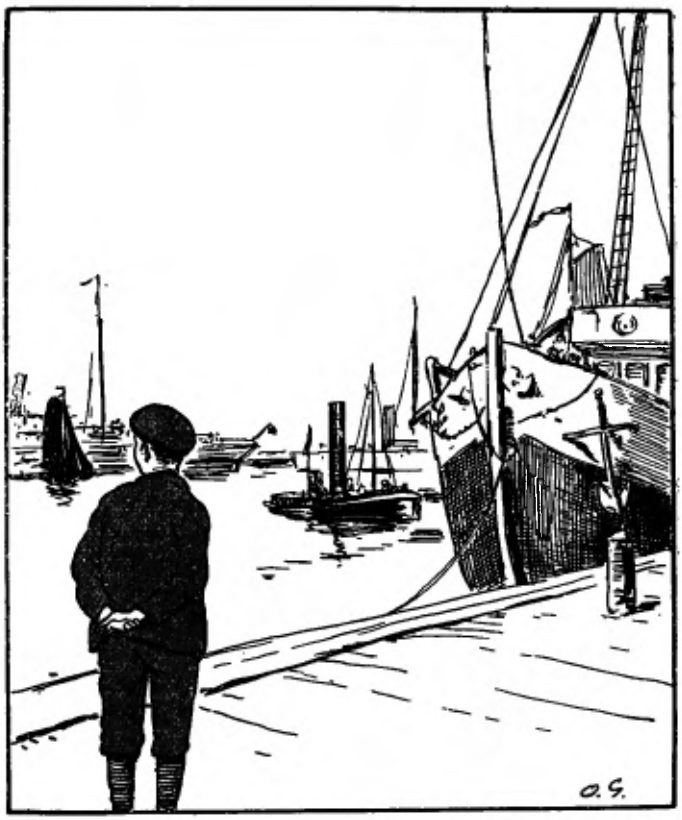

niet met zijn heele ziel bij ander werk zou zijn, als zijn hart zoo sterk trok naar het zeeleven.

En het had aanvankelijk wel geschenen, alsof haar vrees ongegrond was, van menige reis had

zij haar jongen behouden zien wederkeeren, en hij was al die reizen steeds haar eigen kind gebleven, al had zij menigmaal gemerkt, dat hij hoe langer hoe meer vreemd begon te worden aan de eeuwige dingen, waarvoor hij toch vroeger zulk een ontvankelijk gemoed had gehad.

Totdat dan ten laatste de dag was aangebroken, waarop hij bij zijn thuiskomst moest vernemen, dat zijn brave, vrome moeder was gestorven, de dag, waarop hij bij haar graf had gestaan, met een hart vol rouw over haar verlies....

Sedert dien dag was de zee zijn eenige toevlucht, het schip meer en meer zijn tehuis geworden en was de eenige band, die hem aan zijn land en zijn geboorteplaats bond, verbroken.

De jaren waren gekomen en gegaan en naarmate de herinneringen minder duidelijk en scherp waren geworden, waren ook de indrukken, door zijn vrome moeder eenmaal in zijn gemoed gewekt, gaan vervagen en verflauwen en scheen het wel, alsof het zaad van het evangelie, door haar in zijn kinderhart uitgestrooid, nooit tot ontkieming en tot wasdom zou komen. En hoe ouder hij werd, hoe zeldzamer de oogenblikken ook werden, waarin hij nadacht over zijn onsterflijke ziel en over den eenigen weg tot behoud.

Nu hadden echter de woorden van het heilige Boek al die oude herinneringen weer in zijn ziel doen herleven.

Arie wist niet, of hij nog wat verder zou lezen of niet en keek een oogenblik vragend op.

„Toe maar, jongen, lees maar door. 't Is toch nog niet uit?"

En nu kwam de gelijkenis van den verloren penning, daarna die van den verloren zoon....

„Hoevele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden...."

Arie's hooge jongensstem trilde van heilige ontroering. Hij bedacht, hoe dikwijls hij thuis ongehoorzaam en brutaal was geweest tegen zijn vader, die nog wel ziek was en arm. En hoe hij toch eigenlijk ook van dezen was weggeloopen. Zijn vader was er zoo op tegen geweest, dat hij naar zee zou gaan en zijn moeder en zijn zusje maar zou laten tobben.

Nu ja, hij had 't gedaan met de bedoeling om geheel voor zichzelf te zorgen, maar als hij gebleven was en een baas had gezocht, zou zijn verdienste thuis zeer te stade gekomen zijn. 't Eenig onderscheid was, dat de verloren zoon een rijken vader had, terwijl de zijne arm was en ziek.

Er begon iets te spreken van binnen bij Arie, iets van berouw tegenover de zijnen.

De dienst op 't schip riep hen weldra weer op hun post, maar beiden waren ze in hun denken nog vervuld van het voorgelezen hoofdstuk. De oude matroos dacht aan de lange reeks jaren, die hij had laten voorbijgaan zonder zich ooit om iets anders te bekommeren dan wat tot dit tijdelijke leven behoort. En de kleine kajuitsjongen vergeleek zijn omstandigheden met die van den verloren zoon en dacht met schuldbesef aan zijn weerbarstigheid tegenover zijn vader, daarginds in het vaderland, waarheen hij thans op reis was.

„Als ik thuis kom, zal 't anders en beter zijn," overlegde hij in zichzelf. „Ik zal moeder helpen bij

de wasch, zoolang ik aan wal ben, en voor Stientje de wasschen thuis brengen bij de klanten. En als vader humeurig is, zal ik er niets tegenin zeggen...."

Hij was toch wel blij, dat hij nu op de terugreis was.

HOOFDSTUK V.

Bij moeder thuis.

Arie had naar zee gewild, omdat hij het thuis niet prettig vond. Midden onder zijn werk op 't schip kon hij soms op eenmaal met tegenzin denken aan de kamer in zijn ouderlijk huis, waar moeder en zusjes rondscharrelden tusschen vochtig, dampend waschgoed, dat hing te drogen over lijnen, die men dwars door het vertrek gespannen had. Ginds in de bedstee lag vader te grommen en te klagen over zijn ellendig lot.

Arie's vader was geheel verstijfd door de rheumathiek. Zijn spieren waren samengetrokken, zoodat hij niet gaan of staan kon. Hij had deze pijnlijke kwaal opgedaan in een ongezonde, vochtige kelderruimte, waar hij als flesschenspoeler bij een wijnhandelaar een schamel stuk brood verdiende voor zich en zijn gezin.

Had zijn vrouw er met wasschen niet wat bij verdiend, dan zouden de inkomsten, die toch nog schraal genoeg bleven, stellig geheel ontoereikend geweest zijn voor deze huishouding van acht personen.

Arie was de oudste jongen en de tweede van het gezin, daar Stientje een jaar ouder was.

Tusschen hen beiden en de kleine Jaapje, die nog in de wieg lag, waren nog drie zusjes.

Zoolang vader nog op de been was, had Arie altijd een behoorlijk ontzag voor hem aan den dag gelegd en hield een zekere vrees voor vaders kastijdende hand hem gestadig in bedwang, ook tegenover zijn moeder, die in haar tobbend bestaan meer te klagen dan te loven vond, hetgeen niet opwekkend op haar omgeving werkte. Het maakte Arie dikwijls kriegel en 't deed hem zijn genoegen zoeken op straat. Hier vond hij altijd zijn kameraden, die hem afleiding in overvloed bezorgden.

Maar sinds vader altijd bedlegerig was en hij dus van dezen niets meer te vreezen had, begon hij thuis hoe langer hoe lastiger te worden. Zelden stak hij nog een hand uit, om zijn moeder door de drukte wat heen te helpen en vaker nog dan voorheen liep hij de deur uit om daarbuiten met zijn makkers rond te zwerven, vooral bij de haven. Daar lagen immers de booten, waarop en waarbij hij altijd zooveel zag, dat hem belang inboezemde. Kwam hij dan thuis weer in een bedompte woning, waar 't altijd rook naar schroeierig waschgoed, waar Vader altijd wat te klagen of te kermen had en de zusjes altijd aan 't kibbelen waren of aan 't huilen, dan overviel hem steeds weer dat drukkende gevoel van onbehaaglijkheid, dat haast altijd in een gemelijke ontevredenheid overging. En zoodoende had hij het hoe langer hoe meer buiten de ouderlijke woning gezocht, en was hij in zijn vrijen tijd steeds te vinden in de omgeving van de haven.

De aankomst en het vertrek van de groote stoomschepen hielden den lust om ook eenmaal te varen gestadig in hem wakker en die lust werd ten laatste

zoo sterk, dat hij over niets anders meer dacht dan over dat eene: naar zee te gaan.

Door niemand of niets was hij daarvan af te brengen. Hij sprak wel eens een kajuitsjongen van een groote boot en vernam dan allerlei verhalen van het zeeleven en van de merkwaardigheden, die in al die vreemde landen te zien waren.

Wel had het lang geduurd eer thuis de kogel door de kerk was en zijn vader en moeder beiden berustten in zijn vertrek. Misschien zou het leven in den vreemde hem gauw genoeg genezen van zijn dwaze voorliefde voor het zeemansleven, zoo meenden zij, en zou het leven zelf hem wel de oogen openen voor veel goeds, dat hij toch in de ouderlijke woning ontevreden had versmaad. Bovendien, hij werd thuis met den dag lastiger. Straks, als hij van school kwam, moest hij toch naar een of anderen baas uitzien en.... er was nu letterlijk geen vak te bedenken, of Arie had er allerlei bezwaren tegen. Moeder had met haar wekelijksche wasschen, die steeds prompt op tijd bij de menschen bezorgd moesten worden, geen tijd om er voor Arie op uit te gaan, als 't zoover was en vader, nu, die kon dat natuurlijk in 't geheel niet.

En dus — als de jongen dan tóch heelemaal niets anders wilde, welnu, dan moest hij maar gaan! Kwam hij te verdrinken op de groote zee, het zou dan toch waarlijk niet hun schuld zijn, maar enkel en alleen aan zijn eigen, koppig doordrijven geweten moeten worden.

Sinds hij zeker was van de toestemming zijner ouders, zag Arie met verdubbelde belangstelling de booten aan, die zich voor en na in de haven vertoonden. En eens, toen hij er in slaagde een stuurmansleerling aan te klampen van een passagiers-

boot op Indië, had deze hem naar den kapitein verwezen, bij wien hij zich aanmeldde voor het baantje van kajuitsjongen.

Natuurlijk stelde de kapitein eerst een onderzoek in. Het was Toon, die er op uitgezonden werd om bij Arie thuis eens poolshoogte te nemen en er zich van te overtuigen, dat de jongen inderdaad toestemming had van zijn ouders. De oude zeeman beloofde hun, dat hij niet alleen een goed woord voor Arie zou doen bij den kapitein, maar ook, dat hij een wakend oog over hem zou houden. En zoo was er door dit bezoek een zekere band ontstaan tusschen den ouden Toon en den kleinen kajuitsjongen en waren zij eenigszins aan elkaar gehecht geraakt.

Met genoegen bespeurde Toon al aanstonds, dat Arie een vlugge jongen was en dat er, nu hij eenmaal in zijn element was, ook wel wat in den jongen stak. Hij was in 't geheel geen kniesoor en wist zich, zonder het daar bepaald op toe te leggen, bemind te maken bij de bemanning. Ook de kapitein had schik in hem.

Vreemd, dacht hij dikwijls bij zichzelf, als hij 's avonds in zijn kooi kroop, vreemd, dat je nu zoo ver weg bent van je huis en toch veel vriendelijker gedachten voor allemaal hebt dan vroeger.... En dan kon hij zoo tot in bijzonderheden bij zichzelf overleggen, wat er dien dag nu wel thuis gebeurd was: de wasch, de boodschappen.... Er scheen toch wel iets van binnen te zijn, dat hem heimelijk aanklaagde: het was toch niet goed geweest, dat hij het thuis zoo slecht had kunnen vinden met alle anderen....

En luider sprak die stem van zijn ontwakend geweten, naarmate hij meer begon te verstaan van

de gelijkenis van den verloren zoon, die hij op den bewusten Zondag, waarvan ons vorig hoofdstuk gewaagt, met den ouden Toon gelezen had. Goedmaken, wat hij eenmaal bedorven had, dat ging nu helaas niet meer, maar hij zou hun toch zeggen, dat hij er berouw over had en dat berouw wilde hij niet alleen met woorden toonen, maar ook met de daad.

HOOFDSTUK VI.

Weergekeerd.

In een der nauwe, grauwe straten van de groote handelsstad bewoonde de familie Worms het achtergedeelte eener tweede verdieping. 't Was een smal, bouwvallig huis, dat tal van gezinnen herbergde.

In het woonvertrek, dat met de aangrenzende keuken hun geheele woning uitmaakte, woonde, at, werkte en sliep het heele gezin. Geen wonder, dat er haast altijd drukte en wanorde was: op den vloer speelden of kibbelden de kinderen en lagen ook de armelijke bedden, waarop de oudsten des nachts schamel toegedekt lagen te slapen. Verder was daar de bedstee en de kleinsten hadden in de keuken hun slaapplaats. Daar stond ook de groote waschtobbe, waaraan Moeder met de oudste meisjes dag in, dag uit, stond te ploeteren om voor zoo velen den kost te verdienen. Kleine Jaapje lag in zijn wieg in de kamer.

Vrouw Worms, Arie's moeder, had zoo juist de aardappelen voor het middagmaal afgegoten en ze

in den ijzeren pot omgeschud, toen haar oor het geluid van voetstappen vernam op de krakende trap.

't Liep tegen vier uur in den middag. Stientje was juist weg om de zusjes uit school te halen, want ook de kleine Saartje ging al op de bewaarschool. Jaapje zat rechtop in een leege waschmand, dicht bij het fornuis.

Het zag er vrij ordelijk uit, voor zoover dit mogelijk was. Het waschgoed was van de lijnen genomen, waarop het te drogen had gehangen, en lag nu opgestapeld boven op den ouderwetschen trekmangel.

De geruite gordijnen waren stijf dichtgetrokken.

Vrouw Worms keerde zich om en keek naar de deur. Wie zou 't zijn?

„Moeder! Moeder! Ik ben het, Arie!" En eer ze van haar verrassing bekomen was, voelde zij zijn armen stijf om haar hals en kuste haar jongen, die zoo lang afwezig geweest was, haar met onstuimige hartelijkheid.

Zij beefde geweldig.

„Mijn jongen! Is dat schrikken! Och, wat zie je er goed uit! Wat ben je gegroeid! En zoo bruin in je gezicht, een echte zeeman!"

Maar opeens, daar begon ze te schreien.

„Moeder! Wat is 't?" riep Arie ontsteld. „Bent u niet blij, dat ik weer terug ben? En hoe is het met vader?"

En meteen keek hij naar de bedstee met de gesloten gordijnen.

Vader sliep zeker, want het was zoo stil daarachter.

„Slaapt vader?" vroeg Arie opeens, fluisterend!

Vrouw Worms antwoordde niet, maar keek hem bedroefd in de oogen.

De jongen wilde naar de bedstee gaan, maar zijn moeder hield hem terug.

„Arie, jongen, je vader slaapt.... Ja.... maar niet hier.... niet hier in huis...."

„Wat bedoelt u, moeder? Ligt vader dan in 't gasthuis?"

Nu begonnen bij vrouw Worms de tranen nog overvloediger te vloeien en onder snikken deelde zij hem mede, dat vader al sinds drie weken op het kerkhof rustte en dien slaap sliep, waarop hier geen ontwaken meer volgt. Zij had het Arie niet kunnen doen weten, daar zij niet wist, waar de boot zich bevond. Zij had alleen maar geweten, dat haar jongen op de terugreis was. En ach! Wat zou het ten slotte ook gegeven hebben! Het zou hem al dien tijd op zee maar verdriet gegeven hebben. 't Was immers vroeg genoeg, als hij het bij zijn thuiskomst vernam....

Arie was heel bleek geworden.

Daar lagen nu zijn goede voornemens. Hij had vader zoo veel te zeggen gehad bij zijn thuiskomst! Hij had het zoo ernstig gemeend met zijn berouw. En hij had hem uit zijn bijbeltje willen voorlezen. En ach! Een nieuwe pijp, een pond tabak, van zijn eerst verdiende geld gekocht, had hij voor hem meegebracht....

Hij viel op een stoel neer, verborg zijn gezicht en schreide bitter.

Zijn moeder veegde met haar boezelaar haar tranen weg, toen streelde ze liefkoozend zijn dik bruin haar, dat over zijn voorhoofd viel.

„Er is maar één troost, Arie, en dat is, dat je vader nu geen pijn meer heeft, de arme man. Hij heeft veel geleden en rust nu voorgoed. Maar ik vind het toch verdrietig, dat ik je zulk treurig

nieuws moet mededeelen, nu je pas weer bent teruggekomen."

„En ik had me nogal zoo voorgenomen, goed en vriendelijk voor vader te zijn en geen enkel brutaal woord tegen hem te zeggen, als hij uit zijn humeur was," snikte Arie. Diep bedroefd haalde hij de pijp te voorschijn en legde die op de tafel; het welkomstgeschenk, dat nu overbodig was. Zoo bedroefd was hij, dat hij zelfs vergat naar kleine Jaapje te kijken, die spartelend armpjes en beentjes naar hem uitstrekte, als om zijn aandacht te trekken. Weemoedig staarde Arie naar het geschenk, dat hij voor zijn vader had meegebracht en dat deze nu nooit zou kunnen zien, en nooit zou weten, hoe zijn jongen ook in verre landen aan hem gedacht had.

Hij dacht weer terug aan dien Zondagmiddag op de boot, toen hij Toon de gelijkenis van den verloren zoon had voorgelezen en aan zijn heilig voornemen ten opzichte van zijn vader. Nu was hij weergekeerd in zijn ouderlijk huis, maar hoe geheel anders was zijn thuiskomst dan die van den verloren zoon. Lang nog zat Arie in gepeinzen verdiept. Wat had hij een spijt van veel dat hij tegenover zijn zieken vader misdaan had! Wat had hij gaarne alles goed gemaakt, maar.... het was te laat, om aan zijn vader zijn berouw te toonen

HOOFDSTUK VII.

Invloed ten goede.

De blijdschap over Arie's thuiskomst werd bij de zusjes getemperd over het verdriet, dat deze had

over den dood van zijn vader. Zijn moeder merkte heel goed, dat hij een heel andere jongen was geworden. Hij bleef bijna voortdurend bij haar thuis, hielp haar bij het zware werk en was zoo hartelijk voor haar als nooit te voren. Ze had gevreesd, dat het zeeleven hem ruwer en onverschilliger gemaakt zou hebben dan hij al was. Inplaats daarvan was hij juist veel zachter en toonde hij ook veel meer gevoel te hebben dan vroeger. Het zeeleven had hem dus wel veel goed gedaan. Al spoedig kwam moeder er echter achter, dat er nog iets anders was dan het zeeleven, dat grooten invloed op hem had gehad.

„Moeder," zei hij op zekeren avond tot haar, toen ze met haar stopwerk bij de tafel kwam zitten, nadat de zusjes en Jaapje naar bed gebracht waren, „ik heb u immers al eens verteld van die vriendelijke dame met haar kindje, dat op zee geboren is en dat mij telkens aan onze Jaapje deed denken? Zij gaf mij dat mooie bijbeltje, dat ik u heb laten zien. Ik heb er op de boot in gelezen, zoo vaak als ik er maar tijd voor had en o, moeder, er staat toch zooveel moois in dat kleine boekje. Er staat in van den Heere Jezus, die voor zondaren aan het kruis stierf."

„Ja, dat wil ik graag gelooven," zei vrouw Worms met een zucht. „Er moet veel in staan, wat een mensch kan opbeuren en vertroosten, dat heb ik wel meer gehoord, maar menschen als wij hebben niet veel tijd om ons met den Bijbel en den godsdienst te bemoeien. Als je den heelen dag voort moet en het maar zaak is, dat het werk gedaan wordt, omdat er anders geen brood op tafel komt, zie je, dan heb je je gedachten wel voor iets anders noodig, dan om te gaan nadenken over wat in den

Bijbel staat. In den Bijbel te gaan zitten lezen is goed voor de deftige menschen, die niets anders te doen hebben en de dominees, die er voor zijn. Maar onze lieve Heer kan van mij niet vergen, dat ik op een stoel ga zitten om me daarmee bezig te houden en den boel den boel maar laten. 't Zou een rommel worden, waar ik me niet meer in wist te wenden of te keeren. Voor ons soort menschen, die voort moeten voor den kost, is hier geen tijd van rust." Ze zweeg een oogenblik en zag Arie aan, alsof ze wel verwachtte, dat hij haar volkomen gelijk zou geven. Toen ging ze voort, meer tot zichzelf sprekend, dan tot Arie: „Hoewel het voor mij en voor menigeen hier in huis en in de buurt niet onwelkom zou zijn, als het ook voor ons eens rust was."

En om meer nadruk aan haar woorden te geven en goed te laten zien, dat ze zelfs nu, in dit late avonduur nog geen rust had, liet ze de vingers door de kous glijden, die ze op haar hand had om te stoppen, en zuchtte, toen ze zag hoeveel groote gaten er in waren.

„Maar moeder," zei Arie opgewekt, „weet u dan niet, dat de Heere Jezus juist gezegd heeft: „Komt herwaarts tot Mij allen, die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven?"

„Wie zegt dat, kind? Staat dat ook in je boekje?" vroeg vrouw Worms snel.

„Ja moeder, en nog veel meer. De Heere Jezus heeft ook gezegd: „Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen. Als u tot Hem gaat, moeder, zal Hij u zeker rust geven."

„Wanneer heeft Hij dat gezegd?" vroeg vrouw Worms weer. Ze liet de stopnaald even rusten en zag Arie vragend en verlangend aan.

„Toen Hij op aarde was en onder de menschen leefde en leerde," vertelde Arie, dankbaar, dat zijn moeder zoo begeerig was meer te hooren. „Een groote schare volgde Hem en Hij zag alle menschen met medelijden aan, omdat ze waren als een groote kudde schapen, die geen herder hebben en niet weten welken weg ze moeten gaan. Toen was het dan ook, dat Hij zeide: „Ik ben de weg, die Mij volgt zal in de duisternis niet gaan, maar zal het licht des levens hebben." Dat las ik juist gisteravond bij mijn kaarsje in de keuken, voor ik in bed stapte. O, het speet me toen zoo, dat Toon Reeser niet bij me was, dan had ik hem die woorden voorgelezen. Want weet u, hij vertelde laatst, dat toen hij nog jong was en zijn goede moeder nog leefde, hij daar alles van geweten had. Maar nadat zij gestorven was, is hij de kluts kwijt geraakt en nu dacht hij, dat hij den weg niet meer zou kunnen vinden. „Ik ben de weg," zoo staat het er, dat zegt de Heiland, moeder. Ik begrijp eigenlijk niet heel goed, hoe Toon het aan moet leggen met dien weg." Arie's stem was zachter geworden, hij sprak nu eigenlijk niet meer tot zijn moeder, maar dacht meer hardop. „Ik wou, dat wij ook maar geleefd hadden, toen de Heere Jezus nog op aarde was. Hij zei tot sommigen, die ziek of bedroefd waren of tot hen, die heel slecht waren: „Wat wilt gij, dat Ik doen zal?" Denk eens aan, moeder, als dat eens gebeurde bij ons, wat zoudt u dan zeggen tot den Heer?"

„Wel," zei vrouw Worms, na een oogenblik van nadenken, „ik zou Hem alleen mijn handen maar toonen en ik denk, dat die Hem wel zouden zeggen, waar ik in de eerste plaats behoefte aan heb." Zij stak haar rechterhand vooruit en Arie ontroerde,

toen hij die vereelte werkhand vol kloven en barsten zag.

„Ik denk, dat ik er geen woord bij hoefde te zeggen," zei ze, haar stopwerk voortzettende. „Hij zou wel gezien hebben, dat rust het eenige is, wat mij goed zou doen, ook zonder dat ik Hem er om vroeg. Vermoeid en belast! Wel, ik geloof dat ik de eenige niet ben, hier in dit huis, die dat zeggen kan. Daar heb je bijvoorbeeld manke Naatje, die op de bovenkamer woont, wat moet die stakker sjouwen. Zie je haar ooit anders thuis komen, dan met een zwaren zak op den rug? En dan met zoo'n ongelukkig lichaam! Een beetje rust zou die stakker stellig ook veel goed doen. En dan heb je ook baas Buis, den schoenmaker, die van dat het eerste lichtstraaltje door zijn kelderraam schijnt tot diep in den avond zit te lappen om tien monden open te houden! Rust.... ja zeker, we hebben hier allemaal rust noodig, maar die komt voor ons pas in het graf, denk ik."

„Ja maar, moeder, ik geloof niet, dat het bedoeld wordt, zooals u denkt. Het beteekent iets anders, geloof ik," zei Arie, niet recht wetend, hoe hij het zijn moeder duidelijk kon maken.

„Iets anders?" vroeg vrouw Worms nu verbaasd. „Iets anders? Nu, dan begrijp ik er niet veel van. Vermoeid is vermoeid en rust is rust, zou ik denken."

Hoe vurig wenschte Arie nu, dat mevrouw Wensel bij hen was, om zijn moeder de volle beteekenis van die heerlijke woorden uit te leggen. Zij zou het zeker zoo gezegd hebben, dat zijn moeder er dadelijk alles van begreep. Hij zag daar geen kans toe en daar hij toch ook dit gesprek niet nu wilde afbreken en zijn moeder zoo onvoldaan laten, nam hij zijn bijbeltje en las haar de bergrede

voor. En.... wat Arie niet had vermocht, wat zijn woorden niet hadden kunnen uitwerken, dat gebeurde nu onder de voorlezing van deze eeuwig schoone woorden. Vrouw Worms gevoelde, dat de Heere Jezus die woorden tot haar sprak en ze begreep ze in hun volle beteekenis. Hoe het kon, hoe het mogelijk was, wist ze niet, maar ze gevoelde, dat Jezus tot haar gekomen was. Ze had Zijn roepstem gehoord en die stem zou niet te vergeefs geklonken hebben.

HOOFDSTUK VIII.

De band, die samenbindt.

Voor den tijd, dat Toon Reeser aan wal zou zijn, had hij zijn intrek genomen in het Zeemanshuis. Hij bezat, voor zoover het hem bekend was, geen familie en had dus geen familiebezoeken af te leggen. Hij had zich echter wel voorgenomen eens kennis te gaan maken bij Arie thuis, zoodra er eenige dagen over de thuiskomst van zijn jongen vriend zouden verloopen zijn. Hij wilde eens zien, hoe het met den zieken vader gesteld was en meteen eens kennis maken met de moeder en de andere kinderen. Hij had voor dat doel al allerlei versnaperingen ingeslagen.

Op een goeden dag beklom Toon dus de krakende trap, die hij vroeger al eens was opgegaan, voordat Arie naar zee ging. 't Was tegen den avond en Toon verwachtte ze nu wel allen thuis te zullen vinden en klaar met den arbeid.

En dit was ook inderdaad het geval. Vrouw Worms had juist met behulp van Stientje de borden afgewasschen en de kamer opgeruimd. Arie zat in den leunstoel, waar vader vroeger altijd zat, met Jaapje op zijn schoot. De zusjes speelden samen op den grond. Op den mangel lag netjes ingepakt waschgoed klaar, dat Arie had beloofd weg te brengen, zoodra de kleintjes naar bed waren.

Plotseling werd er luid op de deur geklopt en toen vrouw Worms riep: „Binnen!", opende Toon de kamerdeur en trad hij het vertrek binnen.

„Mag ik wel ereis even binnen komen?" vroeg hij aan vrouw Worms.

„Wel natuurlijk, kom er maar in, hoor," zei deze hartelijk.

Inmiddels was Arie met Jaapje opgesprongen en naar zijn ouden vriend toegesneld, dien hij nu hartelijk de hand drukte.

Toen Toon, na allen begroet te hebben, naar de bedstee keek, vertelde Arie hem onder tranen, welke zware slag hen getroffen had. Hoe schrok de ruwe zeebonk, die toch zoo'n goed hart had, van dit droevig bericht! In 't eerst kon hij van aandoening geen woord uitbrengen en drukte hij de weduwe alleen maar de hand, maar met zooveel hartelijkheid, dat het haar meer goed deed dan de mooiste woorden zouden kunnen gedaan hebben.

„De goede God heeft je wel zwaar beproefd, moeder," zei hij eindelijk.

„Zegt u dat wel," antwoordde de weduwe ontroerd, „maar voor mijn man is het beter, dat de dood maar een einde aan zijn lijden heeft gemaakt. 't Is toch zoo vreeslijk altijd met pijn in bed te moeten liggen. We hopen maar, dat het nu goed met hem is, dan is hij tenminste niet te beklagen."

„Ik heb maar eens van mijn leven een verlies geleden," zei Toon op peinzenden toon. „Dat was toen mijn goede moeder stierf. 't Is jaren geleden, maar ik voel het nu nog, nu ik er weer aan denk. Mijn vader heb ik nooit gekend en andere familie heb ik op de wereld niet, dus toen mijn moeder stierf, heb ik alles verloren."

„Toon," zei Arie plotseling, door Toons verhaal weer op de gedachte gebracht aan wat hij Toon wilde zeggen, „weet je nog wel, dat je op dien avond op de boot gezegd hebt, dat je den weg naar je moeder in den hemel niet meer kon vinden?"

Toon keek den jongen verwonderd aan. Zeker, hij herinnerde zich dat gesprek nog heel goed, maar wat bedoelde Arie met zijn vraag?

„Ik heb hem voor je gevonden, Toon," ging Arie opgewekt voort. „'t Stond in het bijbeltje van mevrouw Wensel en ik heb het moeder voorgelezen, is het niet, moe?"

Toen moeder bevestigend knikte, ging Arie voort:

„Er staat in den Bijbel: „En Jezus zeide: Ik ben de weg."" Eerst begreep ik het niet goed, hoe je het moest aanleggen om op dien weg te komen, maar er staat ook nog iets anders: „Niemand komt tot den Vader dan door Mij." Nu, de Vader, dat is God, dat weet je uit het gebed „Onze Vader, die in de hemelen zijt." Het beteekent dus als je alles bij elkaar goed begrijpt, dat je alleen door den Heere Jezus lief te hebben en te dienen weer tot God kunt komen. En als je den Heere Jezus wilt dienen, zal Hij je rust geven. Dat hebben we ook nog in den Bijbel gelezen, hè moeder?"

Arie zweeg. Een donkere blos kleurde zijn wangen, zoo had hij zich ingespannen om toch maar duidelijk

te zeggen, wat hij zoo graag wilde, dat Toon weten zou.

„Ja, ja," zei Toon, nadat hij eenige oogenblikken ernstig voor zich uit had gezien. „Nu je die woorden zegt, herinner ik me weer, dat ze ook in den Bijbel van mijn goede moeder stonden. Ach, ik moet nu weer zoo aan haar denken. Ik zie haar weer zitten

in haar rieten leunstoel, den Bijbel open voor haar en dan las ze me telkens wat voor. Ook wel eens die mooie woorden, die jij zooeven hebt gezegd, Arie!"

Vrouw Worms luisterde met belangstelling. Ze kon er zoo goed inkomen, dat Toon nu wel graag zijn hart eens wilde uitstorten en ze maakte het hem zoo genoeglijk mogelijk. Ze schonk een kopje thee en kreeg voor Toon den grooten snorrekop,

waaruit haar man vroeger altijd gedronken had. Ook kreeg ze vaders tabaksdoos, waarin de tabak nog zat, die Arie ook voor vader had meegebracht. Ze begreep wel, dat Toon de eenige was, dien Arie de tabak wel wilde zien rooken, nu zijn vader dat niet meer doen kon.

Toon schikte nog wat gezelliger bij de tafel, dronk eens van de thee, stopte zijn pijpje en haalde toen het lekkers uit zijn zak, dat hij voor de kinderen had meegebracht. Nu had hij aller hart gestolen. Toen moeder nu nog zei, dat de meisjes ter eere van dit bezoek een poosje langer mochten opblijven en met hun lekkers spelen, klom hun blijdschap ten top.

Inmiddels had vrouw Worms haar mand met kapotte kousen genomen en zette ze zich ook aan tafel.

„Is uw moeder oud geworden?" vroeg ze nu aan Toon. „En heeft ze veel geleden?"

En Toon vertelde dat zijn moeder acht en zeventig jaar was geworden en dat ze, hoe oud ze ook was, toch altijd alles deed om zijn thuiskomst zoo feestelijk mogelijk te maken. O, die heerlijke dagen, als zijn oud moedertje hem verwende, alsof hij nog een kleine jongen was. En als hij van zijn kant van zijn meegebrachte gage het oudje van alles verschafte, wat voor haar levensonderhoud noodig was.

Toen zweeg hij even.... Hij had het altijd geweten, dat hij eenmaal thuis zou komen en haar niet meer vinden zou. En toch.... Toen hij de gordijnen gesloten vond en het huisje ledig, toen had hij pas ten volle beseft, wat dat oude, eenvoudige menschje voor hem beteekend had.

Hij zei er niet veel van, aandoening belette hem verder te spreken en toen de anderen de tranen

in dat eerlijke, goedige gezicht zagen, voelden ze innig medelijden met den man, die zich wel eens heel ruw voordeed, maar die toch een hart van goud had.

Het werd een gezellige avond. Toen de kinderen naar bed waren, kwam het gesprek weer op het vinden van den weg naar den hemel. Het bijbeltje werd voor den dag gehaald en veel werd er in opgezocht en uit voorgelezen. Dit kleine boekje met zijn grooten inhoud werd de band, die de drie menschen samenbond.

En ver, ver weg in haar prachtig huis in Oost-Indië leefde mevrouw Wensel met haar man en haar kindje onbewust van de groote eer, die God haar had waardig gekeurd: in Zijn hand het middel te zijn deze menschen te leeren, dat er maar één Weg is, die tot den Vader leidt.

HOOFDSTUK IX.

Een moeilijk geval.

Toen de „Amalia" opnieuw de reis naar Oost-Indië zou aanvaarden, had Arie Worms niet anders gedacht, dan dat hij weer als kajuitsjongen mee zou gaan. Toen hij echter daarover met zijn moeder sprak, maakte deze er ernstig bezwaar tegen. Zij stond er op, zei ze, dat hij voorloopig aan wal bleef. Nu de kinderen grooter werden, werd het al moeilijker voor haar om in hun onderhoud te voorzien. Als Arie nu thuisbleef, kon hij haar helpen met mangelen en met het thuisbrengen der was-

schen, wat haar en Stientje veel tijd uitspaarde, zoodat ze er nog een paar wasschen bij kon nemen.

Dat was een leelijke tegenvaller voor Arie. Nu werd het al heel moeilijk voor hem om te doen, wat hij zich voorgenomen had. Hij had werkelijk, zoolang hij thuis was geweest, alles gedaan wat hij kon om zijn moeder plezier te doen, maar hij had er geen oogenblik op gerekend, dat zij zou willen, dat hij niet meer naar zee ging. Dat op te geven was nog heel wat anders, dan aardappelen schillen, de zusjes naar school brengen en al die andere werkjes, die hij voor zijn moeder gedaan had.

„Moeder," zei hij verschrikt, „dat meent u toch niet?"

„Ja zeker," antwoordde vrouw Worms vastberaden. „Ik kan je niet missen, Arie. Als je nu weggaat, weet ik niet, hoe ik het zonder je redden moet. Neen jongen, deze reis kun je beslist niet meemaken."

Arie kon zijn ooren niet gelooven. Wat zou Toon daarvan zeggen? En de kapitein? Als Arie nu niet meeging zou er gemakkelijk genoeg een andere jongen in zijn plaats gevonden worden en zou hij er dan niet voorgoed uit zijn? En.... in het diepst van zijn hart had hij nog een plannetje, waar hij met niemand over gesproken had, omdat het misschien wel nooit uitgevoerd zou kunnen worden. Als hij weer in Indië zou komen, had hij in Soerabaja mevrouw Wensel op willen zoeken en haar willen vertellen, hoeveel goeds het boekje al had gedaan, dat zij hem cadeau gegeven had. Hier kon nu ook niets van komen. Hij mocht mangelen en waschjes naar huis brengen en aardappelen schillen....

in plaats van naar zee gaan en in Indië mevrouw Wensel opzoeken!

Zijn oude drift, die hij nu geheel meester dacht te zijn, vlamde weer met groote onstuimigheid in hem op. Neen, hij wilde zich niet naar moeders wenschen schikken; hij bedankte er hartelijk voor om voor huisknechtje te spelen.

„Moeder," zei hij vastberaden, „u kunt praten wat u wilt, maar dát doe ik niet. Ik ga met de „Amalia" mee, en dan moet u het thuis maar zien te schikken."

Hij had verwacht dat zijn moeder ook heftig zou worden en dan zou er een echt ouderwetsch tooneeltje gekomen zijn, maar zijn moeder begon op eens droevig te snikken en riep wanhopig uit:

„O jongen, als je dat doet, zal ik ook van verdriet sterven. Dan vind je, als je terugkomt, mij ook in het graf. En wat moet er dan van de kinderen worden?"

Dit bracht Arie heelemaal van zijn stuk. Hij praatte nog wel wat tegen, maar dit ging toch heel kalm.

Vrouw Worms hield Arie steeds dringender voor, dat zij hem op het oogenblik niet kon missen, dat er voor haar en de kinderen alles van af hing, of hij nu thuis bleef of niet. Zij wilde zelve werken zoo hard ze kon, maar meer doen, dan ze nu deed, daar zag ze geen kans voor en als er niet wat wasschen bij kwamen, was het inkomen niet groot genoeg om haar en de kinderen zelfs maar het allernoodigste te verschaffen. En telkens weer trof het Arie, dat moeder heel niet boos werd, dat ze, ondanks haar angst, vriendelijk bleef praten. Hij herinnerde zich niet, ooit zooveel liefde in moeders stem gehoord te hebben.

Maar van meening veranderen, dat deed moéder niet. Toen Arie dien avond naar bed ging, was het erg onrustig van binnen. Hij voelde nu wel, dat moeder eigenlijk gelijk had, maar dat wilde hij zichzelf niet bekennen. Hij bleef zich maar voorpraten, dat moeder heel onbillijk was en dat hij er niet aan kon denken haar wil te doen. Maar.... als het dan eens ging, zooals moeder gezegd had, als hij thuiskomende haar ook eens gestorven vond? Hij herinnerde zich nog maar al te goed zijn verdriet over vaders dood, dan dat hij niet met schrik aan die nieuwe mogelijkheid zou denken.

Wat moest hij doen? Wien zou hij om raad vragen?

„Toon!" doorflitste het hem eensklaps. Toon zou raad weten, met Toon wilde hij alles bepraten. Zoo was hij in gedachten verdiept geweest, dat hij zich had uitgekleed en in bed was gestapt zonder zijn bijbeltje open te doen, ja zelfs zonder zijn avondgebed op te zeggen.

En toch zouden de woorden:

„Heere God, leer mij en bekeer mij,
„Ontneem mij, hetgeen ik missen moet,
„En schenk mij 'tgeen 'k noodig heb voor
tijd en eeuwigheid,
„En maak mij voor mijn stervensuur bereid,"

hem nu juist bijzonder veel goeds hebben kunnen doen.

Hij had echter op het oogenblik wel iets anders om aan te denken. En 't was er wel verre van, dat de gedachte aan Toon en diens raad hem rust gaf. Zóó vast was hij er van overtuigd, dat Toon zijn moeder ongelijk zou geven, dat hij al middelen begon te bedenken om in vereeniging met zijn

ouden vriend toch zijn wil door te zetten. Wel ja, 't zou vast lukken. Moeder had veel met Toon op en als deze nu maar eens wilde komen en Arie's zaak bepleiten, dan kwam alles nog wel in orde.

Met het stellige voornemen om den volgenden ochtend vroeg op te staan en zijn gewone werk zoo gauw mogelijk af te maken om maar dadelijk zijn plan te volvoeren, sliep Arie eindelijk in.

HOOFDSTUK X.

Wat Toon er van dacht.

Den volgenden morgen verwonderde vrouw Worms er zich over, dat Arie nog vroeger dan anders was opgestaan en trouw het werk deed, dat hij zichzelf tot taak had gesteld, zoolang hij aan wal was: thee zetten, het fornuis aanmaken, aardappelen schillen, het droge waschgoed afnemen en voor zoover noodig was ook mangelen. Ze vond het een verblijdend teeken en hoopte maar, dat Arie zich bij haar voorstel had neergelegd. Arie zei van zijn plan niets, maar toen het tegen negenen liep en moeder de kleintjes aanspoorde om naar school te gaan, zei Arie, dat hij ze weg wou brengen. Moeder keek hem verbaasd aan, wat moest ze daar nu van denken!

„'k Ben met het werk voorloopig klaar," zei Arie, terwijl hij zijn pet opzette, „en voordat u die wasch van mevrouw Bergman klaar hebt gemaakt om weg te brengen, ben ik al weer thuis."

Voor de meisjes was het feest, dat ze elk aan

een hand van hun grooten broer naar school gingen, maar toen Arie heelemaal niets zei, was de aardigheid er gauw af en waren ze blij, toen ze de school zagen. Ze lieten Arie haastig los en deze stapte

nu vlug naar het Zeemanshuis, waar hij wist, dat Toon zijn vrijen tijd doorbracht.

Toen hij daar aankwam en naar Toon Reeser vroeg, verwees men hem naar de conversatiezaal. Daar vond hij zijn ouden vriend, die met zijn onaf-

scheidelijk pijpje in den mond de krant zat te lezen.

„Wel maatje," riep Toon uit, „dat noem ik nog eens vroeg bezoek. Maar.... wat scheelt er aan? Ja, er is iets niet in den haak, dat zie ik aan je gezicht." Toon was al sprekende opgestaan. Hij lei zijn hand op Arie's schouder en keek hem onderzoekend aan.

„Kom er mee voor den dag," zei hij goedig, „is er thuis narigheid? Of wat is er? Spreek maar vrij uit, hoor!"

Er was zooveel hartelijkheid in Toons woorden en zijn oogen keken zóó vriendelijk, dat Arie, terwijl hij plaats nam op den stoel, dien Toon voor hem naast den zijnen had gezet, maar dadelijk begon te vertellen.

Toon luisterde aandachtig, terwijl hij lange halen aan zijn pijp deed en toen Arie klaar was met zijn verhaal bleef Toon nog lang diepzinnig voor zich zitten kijken, maar hij zei niets.

„En wat denk jij daar nu wel van, Toon?" vroeg Arie eindelijk. Dat lange zwijgen maakte hem ongeduldig.

„Wat ik er van denk, jongen? Wat ik er van denk?" klonk het eindelijk langzaam. „Wel, ik zal je eens wat zeggen. Ik vind het een harde zaak voor je om de zee den rug te moeten toekeeren, maar aan den anderen kant.... Je hebt maar één moeder en je kunt haar maar eenmaal verliezen en als ze er nu zoo op gesteld is, dat je bij haar blijft, wel.... Misschien zou je later berouw hebben als je je eigen zin deed, want je kon haar ook wel eens niet meer in leven vinden, als je terug kwam. Net als dat nu met je vader gegaan is. Elk mensch is sterfelijk en wat zou je dan een spijt hebben, dat je niet bij haar gebleven was. Als je, zooals

ik, de zestig halen mag, dan zijn er nog heel wat reizen voor je voor den boeg. Maar als je je moeder eenmaal kwijt bent, jongen, kijk, dan krijg je haar nooit meer terug, dat is een gemis, dat je nooit te boven komt, dat heb ik zelf maar al te wel ondervonden. Dan zou je graag nog eens een reis voor haar opofferen, maar dan is het te laat...."

Toon had al pratend strak voor zich uitgekeken en 't was, alsof hij meer tot zichzelf sprak dan tot zijn bezoeker. Hij had zich dan ook heelemaal in Arie's plaats gesteld en zich ingedacht, hoe hij gedaan zou hebben, als zijn moeder zoo'n verzoek aan hem gedaan zou hebben. Nu peinsde hij nog wat over de oude vrouw, die al zoo lang dood was.

„En," zei Arie eindelijk op teleurgestelden toon, „en ik had nogal zoo gedacht, dat jij met me mee zou willen gaan om te probeeren, of je moeder soms om kon praten en dat ik dan wel van haar naar zee zou mogen. Wil je dat niet eens probeeren voor me, Toon?"

„Wel wis en zeker wil ik dat," zei Toon, die Arie graag een pleziertje wilde doen. „Maar ik hoop maar niet, dat ze aan het huilen gaat. Ik geef er geen zier om het zeewater te zien stroomen, maar vrouwentranen en dan nog wel van een moeder, jongen, daar heb ik niet veel mee op."

Hij trok weer heftig aan zijn pijpje en staarde met somberen blik voor zich. Plotseling klaarde zijn gezicht op en nam hij het pijpje uit den mond. Er was dus wel een bijzondere gedachte in zijn brein opgekomen.

„Wel," riep hij uit, terwijl hij Arie zoo'n klap op den schouder gaf, dat deze er even pijnlijk van keek, „wel, dat komt prachtig uit! Ik moet juist vandaag even bij den kapitein komen en nu ga jij

mee en zullen wij hem alles vertellen en hooren, wat hij er van denkt. Hij is een wijs man en zal ons zeker goeden raad geven. Als hij zegt: „Leg je er bij neer," dan moet je dat ook doen; zegt hij: „Die jongen moet naar zee en niet bij de waschtobbe blijven, en jij, Toon, moet er eens met zijn moeder over gaan spreken," dan doe ik dat en dan komt de zaak ook vast wel in orde. De kapitein moet beslissen."

Toon stond na deze woorden op, alsof hij zeggen wilde, dat er nu verder niets meer te bespreken viel.

Hij liep een eind met Arie mee en onderweg spraken ze af, dat Arie nu naar huis zou gaan, omdat zijn moeder anders ongerust zou worden. 's Middags zouden ze samen het gewichtige bezoek afleggen. Hoewel Arie's bezoek aan Toon anders was afgeloopen dan hij gedacht had, voelde hij zich toch al eenigszins verlicht, dat hij zijn ouden vriend deelgenoot had gemaakt van zijn moeielijkheden. Vlug stapte hij naar huis, om te zien, of er werk op hem wachtte. In dat geval zou hij het vlug afdoen, om 's middags tijdig klaar te zijn.

Tot zijn groote verwondering zag de kapitein dien middag niet alleen Toon Reeser, dien hij voor zaken ontboden had, voor zich verschijnen, maar ook den kajuitsjongen, dien hij zich nog wel herinnerde van de laatste reis.

Met veel omhaal vertelde Toon hem de heele zaak en vroeg hem ten slotte, wat hij dacht, dat Arie's plicht was.

„We dachten zoo, de kapitein is een wijs man, die zal ons wel een goeden raad geven," zoo eindigde hij, „en naar dien wijzen raad zullen wij ook handelen."

De kapitein lachte vriendelijk. Hij had al zooveel reizen met den ouden matroos gemaakt, dat hij volop gelegenheid had gehad diens goeden aard te leeren kennen.

„Wel," klonk het vriendelijk antwoord, „ik behoef mij niet heel lang te bedenken om te zeggen, wat ik er van denk. Als Arie's moeder hem geen toestemming wil geven voor de eerstvolgende reis, dan is het eenvoudig zijn kinderplicht thuis te blijven. Wij zullen dan nu een ander maatje in zijn plaats nemen, maar ik zal er wel aanteekening van maken, dat hij goed zijn best heeft gedaan en als zijn moeder hem een volgenden keer wel permissie wil geven, dan hebben wij wel weer een plaatsje voor hem. Bedenk maar, jongen," zei hij zich tot Arie wendend, „dat je nooit een goed zeeman kunt worden, als je niet eerst getoond hebt een goed zoon voor je moeder te zijn."

Toen de beide bezoekers, nadat de kapitein met Toon zijn besprekingen gedaan had, vertrokken, drukte de kapitein Arie een gulden in de hand.

Toch was het niet in de eerste plaats daarom, dat Arie veel beter gestemd naar huis terug ging dan hij er vandaan was gegaan. Neen, hij voelde wel, dat hij toch niet met een gerust geweten de reis zou gemaakt hebben, als het tegen den zin van zijn moeder was geweest. En Toon? Hij was heel blij. Niet, dat hij Arie niet graag weer als reismakker had meegenomen, maar als de kapitein beter had gevonden, dat de jongen mee zou gaan, dan had hij nu vrouw Worms moeten gaan bepraten en.... dan misschien tranen. Gelukkig maar, dat dit niet noodig was, want daar kon de groote, ruwe zeeman heelemaal niet tegen.

HOOFDSTUK XI.

Een goede tijding.

De groote Friesche hangklok in de gang van mijnheer Pauwels huis had juist acht slagen doen hooren, toen Jetje, keurig aangekleed met haar schoone japon, schort en muts, de keuken binnenstapte.

„Ziezoo," zei ze halfluid, „dat is weer klaar voor van de week. Nu gauw een kopje thee zetten en dan ga ik eens rustig mijn krantje lezen."

Voor ze den ketel op de kachel zette, pookte ze eerst het vuur nog wat op.

„Dat zal Arie goed doen," zei ze, „als hij straks met de wasch komt. Jongen, jongen, wat een weer! Als hij nu maar een zeiltje over het goed heeft gelegd, anders wordt alles slap."

Ze was nog nauwelijks uitgesproken, of de bel ging en Jetje spoedde zich naar de voordeur. Daar stond Arie druipend nat, maar het zeiltje over het pak waschgoed overtuigde Jetje dadelijk, dat haar japonnen droog waren gebleven.

„Kom er maar gauw in," zei ze hartelijk. „Ziezoo, veeg eerst je voeten maar eens goed en kom dan maar mee naar de keuken."

Ze ging Arie al voor naar de heerlijk warme keuken, waar het echt gezellig was. Het theewater was inmiddels aan de kook gekomen en zong een vroolijk wijsje en de kat, in een hoekje bij de kachel gelegen, hoorde men van genoeglijkheid spinnen.

„'k Ben blij, dat je gekomen bent, Arie, want het tweede meisje is uit en nu zou ik maar zoo'n heelen avond alleen in de keuken zitten, zonder

een enkele levende ziel, behalve de kat. Nu, daar valt ook al niet veel mee te praten en een mensch wil toch ook wel eens wat hooren."

Al pratende had Jetje voor Arie een grooten kop

warme thee ingeschonken en nu dribbelde ze naar de kast en haalde er een rest gebak uit.

„Dat is vanmiddag overgebleven," zei ze, „en dat mogen Betje en ik nu deelen, maar jij zult er meer zin in hebben dan ik, wij krijgen zoo dikwijls wat lekkers."

Ze schoof een flink stuk op een schoteltje voor

Arie en babbelde maar voort. Ze vroeg, hoe het thuis ging en hoe het hem aan den wal beviel en of hij nog niet gauw weer op reis ging.

„Dan komt Stientje zeker de wasch weer brengen?" vroeg ze met een beetje teleurstelling in haar stem, want het zou haar spijten, als ze Arie's bezoeken missen moest. Want Arie was dezen avond niet voor het eerst bij Jetje in de keuken. Al verscheidene malen hadden die twee samen gepraat en veel goede dingen hadden ze samen besproken. Reeds den eersten keer had Jetje's groote vriendelijkheid Arie bijzonder getroffen, toen zij hem, evenals ze dit Stientje altijd had gedaan, in de keuken noodigde en wat warms gaf. Hij had op haar verzoek toen al dadelijk verteld van zijn zeereis en van alles, wat hij op die reis beleefd had. Ook van mevrouw Wensel. Zóó was zijn hart steeds vervuld van deze vriendelijke dame, dat hij niets liever deed dan vertellen van haar en van haar vriendelijke woorden en haar goedheid om hem een bijbeltje te schenken. Toen Jetje dit hoorde en Arie er haar nog bij vertelde, dat hij veel in het boekje las, toen was de vriendschap eigenlijk gesloten, want Jetje had ook den Heere Jezus lief en de Bijbel was ook haar liefste boek. Wat rijke stof hadden ze nu voor hun wekelijksche gesprekken. Hoeveel invloed ging er voor Arie uit van Jetjes eenvoudig en groot geloof!

Op Arie's verzoek had Jetje zelf eens, op een Zondagavond na kerktijd, zijn moeder bezocht. En wat Arie zijn moeder niet kon meedeelen, dat werd haar nu duidelijk, nu het trouwe dienstmeisje uit den overvloed haars harten met haar sprak over den Heiland en over den grooten zegen, dien God Zijn kinderen schenken wil.

Nu duurde het niet lang, of Jetje vroeg aan Arie, of hij in de afgeloopen week trouw in zijn bijbeltje had gelezen. Tot haar groote verbazing antwoordde Arie niet dadelijk, maar kleurde hij tot over de ooren.

Nu moest hij haar wel alles vertellen. En zoo begon hij:

„Een keer niet, Jetje, maar toen was ik ook zoo boos!"

„Boos," riep Jetje verbaasd uit, „jij boos? En dat wel op wien?"

„Och," zei Arie eenigszins afkeerig om de nare geschiedenis weer op te halen, „op moeder, of eigenlijk niet op moeder, maar...."

„Ik hoor het al," zei Jetje, „je bent boos op moeder geweest en hebt er nu berouw van. Dan zullen wij er maar niet veel meer over praten, maar dat jij daardoor niet in je bijbeltje gelezen hebt, dat zegt mij al genoeg."

Nu vertelde Arie haar alles. Dat de „Amalia" juist vandaag vertrokken was en waarom hij niet mee was gegaan. „Ik heb mij er nu wel bij neergelegd, maar als ik er aan denk, dat Toon en de anderen nu al op het ruime sop zitten en dat ik waschjes thuis loop te brengen...." Arie stond met een ruk van zijn stoel op en greep naar zijn pet.

Daar wilde Jetje echter niets van weten. Ze stond bedaard op en duwde hem weer op zijn stoel. Toen schonk ze hem nog een warm kopje thee in en greep haar Bijbel, dien ze altijd bij zich had liggen op een plank van de glazenkast. Ze sloeg het boek open en zocht iets.

„Zoo wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelven en neme zijn kruis dagelijks op en volge

Mij," las ze langzaam, daarna zag ze Arie aan, ernstig en toch vol vriendelijkheid.

„Zóó moet het zijn, beste jongen. Niet je er maar bij neerleggen en knorrig je werk doen, maar om den wil van Hem, die voor ons zoo'n groot offer gebracht heeft, met blijmoedigheid doen, wat Hij wil dat we doen zullen."

Ze praatten nog wat samen en Jetje drukte Arie nog eens ernstig op het hart toch geen dag over te slaan met het lezen van zijn kostbaar boekje.

„Daar heeft mevrouw Wensel hét je niet voor gegeven," voegde ze er glimlachend bij.

Toen scheidden ze, nadat Jetje nog beloofd had, dat ze misschien den volgenden morgen na kerktijd nog even aan zou komen.

Toen Arie naar huis wandelde, had hij er heel geen hinder van, dat de regen nog steeds bij stroomen neerviel. De woorden van Jetje hadden hem veel goed gedaan, nog meer dan Toons hartelijkheid, of de beslistheid van den kapitein.

HOOFDSTUK XII.

Uit de verte.

De tijd ging ongemerkt voorbij onder de drukke werkzaamheden van het dagelijksche leven.

Toen Arie op een Zaterdagavond weer eens het waschgoed bij Jetje bracht, vertelde deze hem, dat ze juist in de krant had gelezen, dat de „Amalia" op de terugreis naar Holland was. Arie's hart sprong op van vreugde. Dat beteekende stellig een

bezoek van Toon en een tochtje naar de boot, waar hij ook misschien den kapitein nog wel eens te zien zou krijgen.

Opgetogen vertelde hij bij zijn thuiskomst het nieuws aan zijn moeder. Vrouw Worms was blijde met Arie en samen stelden zij zich veel voor van Toons bezoeken.

Vrouw Worms was veel veranderd in den laatsten tijd. 't Was nu gewoonte geworden, dat Arie haar 's avonds wat uit zijn bijbeltje voorlas en zelfs was ze al een paar maal met Jetje mee gegaan naar de kerk. Ze deed haar werk opgewekter dan vroeger en vond altijd weer nieuwen troost in de woorden uit het Heilige Boek. Ook de buren merkten, dat vrouw Worms veranderd was. Manke Naatje niet het minst. Zoo dankbaar was vrouw Worms, dat ze nu wist, dat de Heere Jezus ook voor haar zonden vergeving had verworven, dat ze deze heerlijke boodschap ook graag aan anderen wilde mededeelen. Ze was begonnen Naatje binnen te roepen en haar een kopje koffie te geven, als ze moeizaam met haar zwaren last de trap opsukkelde. Daarna had ze haar wel eens gevraagd te blijven, als Arie uit den Bijbel las en ten slotte was de arme, gebrekkige stakker een vaste genoodigde geworden, als Jetje kwam. Hoeveel goed had het de eenzame ziel gedaan om weer eens hartelijkheid en vriendschap te ondervinden!

Ook dezen avond werd er weer bezoek bij vrouw Worms verwacht. De jongste drie kinderen waren naar bed gebracht en Stientje en Arie hielpen moeder om den boel zoo netjes mogelijk op te knappen, dat het er gezellig uit zou zien, als straks Jetje en Naatje zouden komen. Juist had Stientje

den theepot op het keurig gepoetste lichtje gezet, toen er geklopt werd en Jetje binnentrad. Kort daarna volgde Naatje. De goede vrouw had bescheiden gewacht, totdat ze de andere gast hoorde binnen gaan en kwam nu helder gewasschen en met haar netste japon aan schuchter de kamer binnenstappen.

„Ga maar hier zitten, Naatje," zei vrouw Worms gul, „op de eereplaats naast Jetje. Toe, Stientje, geef jij eens een paar stoven, dan zal ik een kopje thee inschenken."

Onder het drinken van een kopje thee met een koekje, waarop Jetje tracteerde, praatten de vrouwen wat over hun dagelijksche zorgen en zegeningen, terwijl Stientje met haar breikous dicht bij moeder zat. Ze was, evenals Arie, zoo blij dezen avond, waarop het weer eens duidelijk bleek, dat het thuis anders was dan vroeger.

Plotseling zwegen allen: er werden voetstappen in de gang gehoord. De deur was als altijd niet gesloten, maar er kwam nooit iemand maar zoo naar binnen stappen, of het moest Naatje zijn. Wie kon het nu wezen? Nieuwsgierig keken allen naar de deur, die weldra na een forschen klop geopend werd en.... Toon Reeser stond in de deuropening.

Dat was een algemeene blijdschap! De twee vrouwen, die Toon nog nooit ontmoet hadden, hadden toch al zooveel van hem gehoord, dat zij geen onbekende in hem zagen. Toon moest gaan zitten en alles van de reis vertellen. Nu, hij wilde niets liever dan dat en hij gaf op zijn gewone, omslachtige manier een uitgebreid verhaal van alle wederwaardigheden van de reis.

„En," eindigde hij, „toen we in Indië waren is de zuster van den kapitein ook nog aan boord

geweest met haar man. Ze kwamen den kapitein eens opzoeken en wilden ook graag de boot nog eens zien, waarop hun zoontje geboren was. En wil je wel gelooven, dat ze rechtstreeks op me toekwam! „Toon," zei ze, „hoe gaat het je? En hoe

'et den kajuitsjongen, dien ik den vorigen zien heb? Is hij er nu niet?"

ton een uitroep van verbazing niet weer-

ing Toon op gewichtigen toon voort, „en

toen ik zei, dat je bij je moeder thuis was gebleven om haar te helpen, ofschoon je veel liever mee naar zee was gegaan, toen zei ze: „Dat is goed van hem om zijn moeder te gehoorzamen. Vraag hem, als je hem in Holland weerziet, of hij nog trouw in het boekje leest." Toen riep haar man haar. Ze groette me heel vriendelijk en ging heen."

Toon stak zijn pijpje, dat hij al te lang naar zijn zin had moeten missen, weer in den mond en mompelde nog: „Een lief mensch toch, een best mensch!"

Arie was een en al verbazing: dat was meer dan hij gedacht had. Ook moeder Worms kon haar ooren niet gelooven. Ze was de eerste die wat zei:

„Nu, Toon," zei ze ernstig, „als je die mevrouw weer spreekt, zeg haar dan, dat Arie niet alleen trouw in het boekje leest, maar dat het ook mij tot grooten zegen is geweest en onze Naatje ook, is 't niet waar, buurvrouw?"

Met tranen in de oogen knikte Naatje bevestigend. Wat werd het een gezellige avond! Neen, Jetje mocht niet weggaan, omdat Toon kwam en Naatje ook niet. Het werd bijna een feestavond en niet alleen, omdat moeder ter eere van Toons bezoek chocolademelk schonk. Ook niet, omdat Toon uit Indië een pak lekkere thee voor moeder had me gebracht en mooie ebbenhouten olifantjes. N het heerlijkst vonden allen het, toen Arie bijbeltje te voorschijn haalde en daaruit het stuk voorlas, dat moeder toch maar he mooiste bleef vinden: „Komt herwaarts allen, die vermoeid en belast zijt en Ik z geven...."

Weinig vermoedde mevrouw Wensel daar ginds mijlen ver weg in Indië, dat haar geschenk zulke groote veranderingen had teweeggebracht.

HOOFDSTUK XIII.

Niet gedacht.

Toen Toon ongeveer een week aan wal was, werd hij ernstig ziek. De directeur van het Zeemanshuis liet dadelijk een dokter roepen en deze schudde bedenkelijk het hoofd, toen hij den ouden zeerob onderzocht had.

„Hij kan hier niet blijven liggen," zei hij, „het is het beste, dat hij maar dadelijk naar het ziekenhuis wordt gebracht."

Dat was een heel ding voor Toon: zoo'n tijdje aan wal zijn beviel hem al matig en nu nog naar het ziekenhuis....

Bijna elken dag was Toon de familie Worms gaan opzoeken en toen er nu twee dagen voorbij waren gegaan, zonder dat men hem daar gezien had, begon Arie ongerust te worden. Hij ging dan ook 's middags even naar het Zeemanshuis om te hooren, of er iets niet in orde was. Hoe schrok hij, toen hij daar vernam, dat Toon juist per brancard naar het gasthuis was gebracht. Haastig ging hij naar huis terug.

„Moeder," riep hij, zoodra hij de deur binnenstapte, „moeder, Toon is ziek en hij ligt in het gasthuis."

Ook vrouw Worms schrikte hevig, ook zij had in Toon een goed vriend leeren zien.

„Morgen wil ik er eens heen gaan en vragen, of ik bij hem mag. Wat zal dien goeden Toon toch schelen?"

„Ja," antwoordde moeder, „dat moet je zeker doen en ga dan vast vanavond eens kijken, hoe laat het bezoekuur aan het ziekenhuis is."

Arie stond meteen op om moeders raad op te

volgen. Toen hij van het ziekenhuis terugkwam, kwam hij op de gedachte, om even het nieuws aan den kapitein te gaan vertellen. Hij dacht, dat deze dan ook Toon wel eens zou willen gaan opzoeken.

Het dienstmeisje van den kapitein, dat Arie opendeed, zette een bedenkelijk gezicht: ze dacht niet, dat Arie haar mijnheer te spreken zou kunnen krijgen. Tot Arie's groote blijdschap kwam deze toch enkele minuten later zelf naar hem toe en zei op zijn bekenden, vriendelijken toon: „Wel

maatje, wat is er aan de hand, dat je me nu weer komt opzoeken?"

Arie vertelde, wat er met Toon gebeurd was, maar tot zijn verbazing had de kapitein reeds van het geval gehoord door een kameraad van Toon uit het Zeemanshuis, die door den patiënt gestuurd was.

„'k Sta juist klaar om eens even te gaan hooren aan het ziekenhuis hoe de zaken staan, maar ik vind het toch trouw van je, jongen, dat je mij bent komen opzoeken, om mij dit te vertellen," zei de kapitein. Hij vroeg Arie nog, hoe het thuis ging en wenschte hem toe, dat hij gauw weer permissie van zijn moeder zou krijgen om weer te gaan varen.

Hierop ging Arie naar huis en de kapitein zette zijn hoed op en spoedde zich naar het ziekenhuis. Hoewel het geen bezoekuur was werd de kapitein, toen hij zijn kaartje liet zien, toch bij den patiënt toegelaten.

Toon lag te bed met gesloten oogen. Zijn gezicht was hoogrood van de koorts en zijn wangen waren ingevallen. Alsof hij voelde, dat er iemand bij zijn bed stond, sloeg de lijder de oogen op en zag den kapitein. Een flauwe glimlach van blijdschap vloog over zijn gelaat.

„Wat scheelt er aan, oude jongen?" vroeg de kapitein.

„Meer dan ik zelf weet, kapitein. Maar nu ik u hier bij mijn bed zie staan, is het, of ik vanzelf opkalefater," zei Toon met heesche stem. Hij wachtte even en ging toen met inspanning voort: „'t Is een slecht teeken, kapitein, dat een oude zeerob aan land ziek wordt. Dat kon wel eens op stranden uitloopen met mij."

„Kom, kom, Toon, we moeten niet dadelijk het

allerergste denken, is het wel? Misschien kun je vannacht lekker slapen en voel je je morgen veel beter."

Toon sloeg de oogen op en keek zijn kapitein aan. Hij wist wel, dat deze dit alleen zei, om hem moed in te spreken en dat deed hem onuitsprekelijk veel goed. Hij wist ook wel, dat het niet gaan zou, zooals de kapitein zei en dat deze dit zelf ook wel aan hem zag.

De kapitein stond nog een poosje bij Toons bed, toen drukte hij hem de hand, wenschte hem het beste en ging heen met de belofte, dat hij den volgenden avond terug zou komen.

Niet lang, nadat de kapitein vertrokken was, werd er aan het ziekenhuis een mandje vruchten en een flesch eau de cologne gebracht. „Voor Toon Reeser."

Toen de zuster dit bij Toon neerzette en wat van de heerlijke eau de cologne op zijn zakdoek deed, schoten Toon de tranen in de oogen.

„Zeker te sterk opgesnoven," dacht de zuster. Maar hij zelf wist wel, dat de tranen niet van die prikkeling kwamen, maar van aandoening over zooveel hartelijkheid.

Den volgenden middag op het bezoekuur kwam Arie aan Toons bed. De jongen was zoo ontroerd, toen hij zijn ouden vriend daar zoo zag, dat hij begon te schreien. Zijn moeder had hem een zakje sinaasappelen voor den zieke meegegeven met de boodschap van haar er bij, dat zij Zondagmiddag hoopte te komen. Zonder dat hij een woord uit kon brengen, zette hij het zakje neer en ging naast Toons bed zitten.

„Arie?" klonk het vragend.

„Wat is er, Toon, kan ik iets voor je doen?"

„Ja jongen, als je weer komt, breng dan je

bijbeltje eens mee, en lees me er wat uit voor. Je weet nog wel, dat jij en ik toen samen zoo gepraat hebben op dien Zondagmiddag? Nu, tijdens mijn laatste reis heb ik veel over dat hoofdstuk, dat je toen gelezen hebt, nagedacht. En zie je, nu zou ik wel graag nog eens die woorden hooren. Ik ben zoekende, nog altijd zoekende om den weg te vinden naar mijn moeder in den hemel. Ach, ik zou dien weg toch zoo graag willen vinden."

„Ik weet het, Toon, ik heb het gevonden in het bijbeltje," riep Arie nu verheugd uit, terwijl hij zijn tranen afdroogde.

„Er staat heel duidelijk: „Ik ben de weg en de waarheid en het leven. Niemand komt tot den Vader dan door Mij." Zoo staat het er en het beteekent, dat de Heere Jezus zichzelf den weg noemt, omdat Hij voor ons aan het kruis is gestorven en dat God alle zondaren alleen om Zijnentwil aanneemt en we alleen door Hem in den hemel kunnen komen. Dat heeft Jetje ons zoo uitgelegd, je weet wel Jetje, die je Woensdagavond nog bij ons ontmoet hebt. Maar als ik weer kom, zal ik mijn bijbeltje voor je meebrengen, dan kun je het zelf net zoo dikwijls lezen als je wilt."

„Dan moet je het hier laten," zei Toon, terwijl hij met smeekenden blik Arie aanzag. „Als ik er dan in lees, of jij leest me er uit voor, dan zal het me zijn, of ik de stem van mijn moeder me uit den hemel hoor tegenklinken."

Hij sloot de oogen en lag langen tijd doodstil, blijkbaar had het gesprek hem nogal vermoeid.

Toen Arie kort daarna wegging, herhaalde hij zijn belofte en zei, dat hij voor 't gemak een leesteeken bij de bewuste woorden zou leggen.

Bedrukt keerde Arie huiswaarts. Toen hij aan

zijn moeder vertelde, hoe hij den zieke gevonden had, zei ze met tranen in de oogen: „Ach Arie, als men op Toons leeftijd zóó ziek wordt, is er weinig kans op beterschap. Ik vrees, dat nu Toon ook niet meer mee zal reizen met de „Amalia", maar dat hij zich klaar moet maken voor een heel wat verdere en gewichtiger reis."

HOOFDSTUK XIV.

De kust in zicht.

Kapitein Harding bezocht Toon zoo dikwijls hij daar maar gelegenheid toe had, gedurende de dagen dat hij aan wal was. De tijd naderde echter, dat de „Amalia" opnieuw de reis naar Indië zou aanvaarden en er was geen denken aan, dat Toon mee zou kunnen. In plaats, dat er beterschap bij hem viel waar te nemen, zagen allen wel, dat hij achteruitging. Hij werd al magerder en zwakker en toen de kapitein met den dokter over den toestand van den zieke sprak, gaf deze hem onomwonden te kennen, dat er geen hoop was voor Toon Reeser. Eindelijk was de dag vóór de afreis gekomen en de kapitein bezocht Toon voor den laatsten keer.

De zieke zat, gesteund door kussens, rechtop in bed en er lag een vredige glans over zijn vermagerd gezicht.

De kapitein trok den stoel, die naast het bed stond, dicht bij Toon en nam plaats. Hij dacht wel, dat de zieke hem nog wat te zeggen zou hebben,

want aan zijn gezicht zag hij wel, dat Toon volkomen besefte, dat dit een afscheid was voorgoed.

„Wel Toon, nu kom ik je nog eens voor het laatst goedendag zeggen, voor ik het zeegat weer uittrek," begon de kapitein, snel sprekend om zijn aandoening te verbergen. „We hebben samen heel

wat doorgemaakt op zee, bij storm en ontij en trouw lief en leed gedeeld."

„Dat is een waar woord, kapitein, een waar woord," klonk het zachtjes terug.

„Nu zal ik het voor het eerst zonder je moeten stellen," vervolgde de kapitein, „en het gaat me aan het hart, jongen, dat ik je zoo moet achterlaten, geloof je dat wel?"

Toon knikte bevestigend.

„Kapitein," begon hij langzaam, „'t is een waar woord, wat u daar zei: We zullen vooreerst niet meer samen koers houden. Het roer draait voor mij een geheel anderen kant uit dan voor u. Ik heb in mijn leven verre landen bereisd, want vóór ik op de „Amalia" naar Indië voer, had ik Australië, Amerika en Azië bezocht. Maar de reis, die ik nu ga ondernemen, is heelemaal vreemd voor me. De kust, waar ik nu vast op aansteven, heb ik nimmer te voren gezien."

De kapitein luisterde aandachtig, want hij begreep maar al te wel, wat de bedoeling van deze woorden was.

„Mijn levensboot ligt nog wel hier voor anker," vervolgde de lijder, „maar er is een hand bezig het ankertouw los te maken. Ik moet oversteken, om daarginds aan te landen. Maar gelukkig behoef ik den tocht niet alleen te maken: er is er Een, die met me meegaat, kapitein, en dat is de beste Loods om aan boord te hebben op deze reis. Alleen met Hem kan ik de hemelkust bereiken." Er kwam een uitdrukking van grooten vrede op het rimpelige, verweerde gezicht en meer tot zichzelf sprekend, dan tot den kapitein, ging Toon voort: „Jezus Christus, de Verlosser, zal mij veilig overbrengen, want:

„Als wij de doodsvallei betreên,
„Laat ons elk' aardsche vriend alleen,
„Maar Hij, de beste vriend in nood,
„Verzelt ons over graf en dood."

Een poosje lag Toon stil met het hoofd in de kussens en de oogen gesloten. Toen vestigde hij zijn moede oogen weer op den kapitein en zei:

„'k Was heelemaal het spoor bijster geraakt, sinds mijn vrome moeder in het graf werd gelegd.

Maar kijk, Arie Worms, onze kajuitsjongen, heeft me den weg weer gewezen, en het mij zelf laten lezen in het bijbeltje, dat hij aan boord van uw zuster, mevrouw Wensel, had gekregen. Als u haar weer spreekt, wilt u haar dan zeggen, dat een ruwe zeemaat met een gerust hart aan boord is gebleven, toen de levensboot de zwarte doodsrivier op ging varen en dat hij dit te danken had aan de lezing van het boekje, dat zij ons maatje schonk?"

Weer zweeg de stem en rustte het oude hoofd vermoeid in de kussens. Een rustige trek lag om de lippen.

De kapitein nam de vereelte hand van zijn ouden matroos tusschen de zijne, hield haar vast en zei:

„Ik wenschte wel, Toon, dat ik eenmaal ook zoo zou kunnen spreken, als ik op mijn doodsbed lig, of misschien verongeluk in de woedende golven. Wie weet, hoe en waar ik in mijn doodsure zijn zal!"

„Het is zaak, dat de kapitein intijds den weg zoekt, dien ik, oude zondaar, zoolang verlaten had. O kapitein, het is niet veel en toch zoo heel veel, wat ik als laatsten wensch zou willen uitspreken en wat mijn sterfuur nog heerlijker maken zou. Dat is, dat ik zou mogen weten, dat de kapitein ook den weg wil zoeken, die naar de hemelkust leidt. Ik zou er dan zeker van zijn, dat we elkaar zouden weerzien in dat andere, betere land."

Toon zweeg, uitgeput van vermoeienis en innerlijke ontroering. De kapitein staarde voor zich uit en dacht na over Toon's ernstige woorden. De groote eenvoud en zekerheid hadden hem zeer diep getroffen. Na eenige oogenblikken vroeg hij, of Toon ook nog eenige beschikkingen had te maken, betreffende zijn aardsche nalatenschap. Hij had geen familie en moest daarom nauwkeurig be-

schrijven aan wie hij zijn bezittingen wilde nalaten.

„'t Is zooals de kapitein zegt," antwoordde Toon, „ik heb kind noch kraai in de wereld en daarom had ik voor niemand te zorgen dan voor mijzelf en mijn ouden dag, dien ik nu echter niet hebben zal. Zoo heb ik al mijn spaarduiten belegd op een bank voor den tijd, dat ik misschien als een jichtige oude landrot dat geld goed zou kunnen gebruiken. 't Is nu ongeveer vijf en twintig honderd gulden. Nu heb ik, zooals u weet, kennis gemaakt met vrouw Worms, de arme weduwe. Ze moet heel hard voort om den kost voor zichzelf en voor haar kinderen te verdienen en daarom wil ze haar zoon Arie niet meer laten varen, maar moet die jongen mee helpen met de wasschen. Nu wil ik haar mijn geld vermaken en wilde ik u vragen, dat in orde te maken en er aan vrouw Worms de boodschap bij te geven, dat ze van de rente van dat geld een andere hulp moet nemen en Arie naar zee moet laten gaan. Voor de begrafenis zorgt het begrafenisfonds."

De kapitein moest nu dadelijk vertrekken om met een notaris deze zaak nog in orde te komen maken. Toen al de formaliteiten vervuld waren, was Toon zoo moe, dat hij den kapitein slechts met een flauwen glimlach groette, toen deze eindelijk voorgoed vertrok.

Toen den volgenden middag de „Amalia" de vaderlandsche kust verliet om koers te zetten naar Indië, gleed een andere, kleine boot zachtjes de wateren der doodsrivier over, om aan te landen aan de hemelkust. De ziel van Toon Reeser ging over naar het land van eeuwigen zonneschijn en rust.

HOOFDSTUK XV.

Vriendelijke beschikkingen.

Nog den morgen voor Toons sterven was Arie aan het ziekenhuis naar hem komen vragen. Daar de oude zeeman geen familie had en men wel gezien had, dat hij bijzonder op Arie gesteld was, was deze bij hem toegelaten en de jongen was gebleven, totdat alles voorbij was.

„Houd rechte koers, jongen, en wend het oog niet af van onzen grooten, Goddelijken Gezagvoerder. 't Is veilig varen onder Zijn vlag en geen nood van stranden voor wie op Zijn bevelen let. We zullen elkaar wederzien in het land, waar geen scheiding meer is en waar mijn lieve moeder mij wacht."

Dit waren Toons laatste woorden geweest en Arie zou ze nooit, nooit vergeten. Diep bedroefd ging hij naar huis en vertelde daar, dat Toon was heengegaan.

De hartelijke, gulle zeeman werd door allen diep betreurd. Hun eenige troost was, dat hij in vollen vrede was ontslapen.

't Was maar een heel eenvoudige begrafenis, die den matroos ten deel viel, maar hij zelf zou het niet anders begeerd hebben, want de tranen, die er geschreid werden, waren wel gemeend. Een paar makkers uit het Zeemanshuis en Arie waren de eenigen, die de lijkbaar volgden.

Een paar dagen na de begrafenis werd er tot vrouw Worms' groote verbazing een brief aan haar adres bezorgd, waarin haar verzocht werd zich bij den notaris te vervoegen. Haar verbazing

klom ten top, toen zij daar hoorde, dat Toon haar tot zijn erfgename had gemaakt, en dat hij zelf had voorgesteld om van de rente van zijn geld hulp te nemen voor het huishoudelijk werk, zoodat Arie weer naar zee zou kunnen gaan.

't Was het goede mensch, alsof ze droomde. „Vijf en twintig honderd gulden," herhaalde ze onderweg telkens. „Vijf en twintig honderd gulden! Wat zal Arie daar wel van zeggen!"

De notaris had haar ook gezegd, dat hij voor Toon het geld zóó belegd had, dat het jaarlijks honderd vijftig gulden rente opbracht. Hij had haar sterk aangeraden dit maar zoo te laten, daar het stellig het voordeeligste was en vrouw Worms had daar gretig in toegestemd, daar ze toch niet geweten zou hebben, wat ze zelf met het geld zou moeten doen.

Toen moeder thuis kwam vroegen de kinderen nieuwsgierig wat ze bij den notaris had moeten doen.

Dat was een vreugde, toen ze het nieuws hoorden! Zelfs Arie lachte door zijn tranen heen. Hij zou dus weer naar zee mogen! Weer op de „Amalia" naar Indië! Die goede Toon toch! Hij wist nu zelf niet, of hij lachen of huilen moest.

„Moeder," riep hij om zijn dankbaarheid lucht te geven, „we moesten van het geld een steen koopen op het graf van Toon en daarin laten beitelen: Jezus zeide: „Ik ben de weg en de waarheid en het leven." Dat vond Toon zoo'n mooien tekst. Toe moeder, laten we dat doen uit dankbaarheid."

Vrouw Worms wilde dit voorstel niet dadelijk verwerpen, maar ze begreep wel, dat ze zulke groote uitgaven van haar rente niet doen kon.

Toen Arie echter enkele dagen later eens naar het graf wandelde, zag hij daar een man opmetingen

doen. Op zijn vraag, waarvoor dat noodig was, vernam hij, dat de man steenhouwer was en van kapitein Harding opdracht had gekregen een grafsteen te maken en daarin deze woorden te beitelen: Hier rust Toon Reeser, 62 jaar oud....

Vrouw Worms besloot om, nu zij zich financiëel wat ruimer bewegen kon, toch geen onverstandige dingen te doen, maar liever eens rustig te bedenken, hoe zij het geld besteden zou en welke veranderingen zij in haar leven zou kunnen aanbrengen. Ze was blij, dat Jetje Woensdagavond komen zou en wilde met het verstandige meisje alles eens openhartig bespreken.

Toen Jetje op het gewone uur kwam, duurde het niet lang, of ook Naatje kwam naar beneden. Nu,

dat was geen beletsel voor vrouw Worms om alles te bespreken, zij en de grootste kinderen hadden zoo lang het getob en de zorg gezien, dat ze nu ook deelgenoot mochten zijn van het groote geluk, dat de familie Worms ten deel gevallen was.

Dat was een verbazing en verwondering, toen de twee vrouwen het groote nieuws hoorden! Er kwam geen einde aan de uitroepen van blijdschap en meeleven en men kon het ze zoo echt aanzien, dat èn Naatje èn Jetje zonder eenige jaloerschheid waren, en zich oprecht verheugden in vrouw Worms' geluk.

„Dan komt mijn boodschap dubbel te pas," zei Jetje eindelijk en op de vragende blikken antwoordde ze: „Ik hoorde juist vanmorgen van ons tweede meisje, dat er in de straat achter ons een lief vrij huisje leeg komt, met een aardig lapje grond er bij. 't Huisje is het eigendom van onzen mijnheer en als ik een goed woordje doe, zal hij 't vast wel aan u willen verhuren, vrouw Worms."

Nu was het de beurt van Arie en Stientje om hun verbazing te uiten. Ze kwamen bij moeder staan en riepen om strijd: „Hè ja, moeder, doet u het maar." „Een huis met een tuin, heerlijk!"

Moeder Worms lachte om zooveel drukte, maar ze zei: „Daar kan ik niets van zeggen, vóór ik weet, hoe hoog de huur is, want we kunnen niet veel meer gaan verwonen dan hier. En dan...."

Ze keek met innig medelijden naar Naatje en vervolgde: „'t Zou me ook aan 't hart gaan Naatje te verlaten."

Naatje zei zoo iets van, dat ze om haar niets moest laten, maar 't was het vrouwtje wel aan te zien, dat ze zoo'n scheiding ook heel erg betreuren zou.

„Maar," zei Jetje, „waarom zou Naatje niet meegaan? Ik had zelfs zóó gedacht, dat u, als u naar een hulp zoudt zoeken, u misschien niemand zou kunnen vinden, die beter geschikt was dan zij."

Dat vond vrouw Worms een kostelijk idee en ze kon niet begrijpen, dat ze daar zelf niet eerder aan gedacht had. Als Naatje nu maar wilde!

Nu, dat behoefde haar niet eens gevraagd te worden: ze deed maar niets dan ja schudden en toen Jetje haar vroeg, wat ze er van dacht, barstte ze in tranen uit.

Nog lang zaten ze zoo bij elkander en dachten met dankbaarheid en droefheid aan hem, door wiens vriendelijke beschikking zooveel menschen gelukkig waren gemaakt.

Vier weken later woonde de familie Worms reeds in het nieuwe huisje en hielp Naatje vrouw Worms zóó goed bij het waschwerk, als ze niet had durven denken. En Arie wachtte tot de „Amalia" terug zou komen. Dan zou hij dadelijk naar den kapitein gaan om zich op te geven voor de volgende reis.

HOOFDSTUK XVI.

Haar voornemen getrouw.

Intusschen ging het met mevrouw Wensel en haar kleinen David volkomen naar wensch. Beiden bleken heel goed bestand te zijn tegen het Indische klimaat, want noch de moeder, noch David hadden eenigen nadeeligen invloed van de groote warmte

ondervonden en de kleine jongen was heel voorspoedig opgegroeid. Hij was nu vijf jaar, een blonde krullebol met lieve, blauwe oogjes, die door Rachel en de inlandsche bedienden om strijd werd verwend.

Mevrouw Wensel zag dit lachend aan. Ze wist wel, dat dit uit liefde tot haar jongen gebeurde en zorgde er zelf wel voor, dat hij niet altijd zijn zin kreeg.

Ook vergat zij de ernstige gelofte niet, die ze gedaan had bij de geboorte van David, n.l. om hem op te voeden in de vreeze Gods en hem zoo vroeg mogelijk bekend te maken met den eenigen naam, die ons tot zaligheid is gegeven. Reeds nu zei zij hem aan haar schoot een morgen- en avondgebed voor, dat hij met zijn hooge kinderstemmetje nazei.

Zij vertelde hem van den Heere Jezus, den grooten kindervriend, die hem liefhad en uit den hemel zegenend op hem nederzag. Mijnheer Wensel was geen beslist Christen, hoewel hij wel godsdienstig gezind was en er op zijn handel en wandel niets te zeggen viel. Maar hij ging op in zijn zaken, zijn vrouw en kind, en huiselijk geluk. En zoo dacht hij, wat kan een mensch méér verlangen dan dat het hem goed gaat in deze wereld. En het was hem tot dusver altijd goed en voorspoedig gegaan. Hij had voor zoover hij zich herinnerde nooit tegenspoed of narigheid van eenige beteekenis ondervonden. Wat het leven hiernamaals betreft, hij geloofde dat alles wel goed met hem zou afloopen, als hij maar deugdzaam en braaf leefde, ieder het zijne gaf en zijn uiterlijke godsdienstplichten waarnam. Hij was nu in de volle kracht en bloei van het leven en genoot weelde en overvloed. Hij vond het wel wat overdreven, eigenlijk misplaatst, dat

zijn vrouw hun kind zoo jong reeds uit den Bijbel vertelde en hem leerde bidden. Dat was later altijd nog tijd genoeg als de jongen grooter was en zijn verstand meer gerijpt. Maar de heer Wensel begreep en wist blijkbaar niet, dat het juist de eerste gezegende indrukken zijn, die in later tijd heilzame vrucht doet dragen. Hoe menigeen herinnert zich niet met diepe aandoening de heilige stonde van het stille vredige avonduur, waarin hij aan moeders schoot geknield zijn gebed opzond tot Hem, van wien hij wist dat Hij kinderen in zijn armen nam en zegende. En wie zal zeggen hoe menigmaal in latere jaren de herinnering daaraan zulk een van kwaad teruggehouden heeft, toen de moederstem, die hem bidden leerde, reeds lang was verstomd. Maar al wist haar man zulks niet, mevrouw Wensel wist het wel. En met teedere hand leidde zij haar kleinen David tot Jezus. Spelende leerde zij hem de lieve versjes uit haar eigen kinderjaren, die spraken van den Heiland, van God en den hemel. Zoo bleef mevrouw Wensel haar heilig voornemen getrouw.

HOOFDSTUK XVII.

Van huis.

Zeven jaren gingen voor het gezin Wensel voorbij zonder dat er eenige gebeurtenis van beteekenis plaats had. Alleen waren zij in dien tijd van woonplaats veranderd, daar de zaken van den heer des huizes dit wenschelijk maakten. David had dus nu den leeftijd van zeven jaar bereikt, zonder ooit

leed of verdriet, van welken aard ook, gekend te hebben. Maar toen ook ging er iets gebeuren, dat hem kinderlijk verdriet berokkende. Hij moest van zijn ouders worden gescheiden. Mijnheer en mevrouw Wensel waren, hoewel het hun veel strijd en hartzeer kostte, tot het besluit gekomen, David voor zijn opvoeding naar Holland te zenden. Zij wisten wel dat zij niet de eenige ouders waren die tot zulk een opoffering genoodzaakt worden, daar haast alle Indische families er toe moeten komen hunne kinderen van zich te laten gaan tot hun opvoeding en vorming, vooral zij die plantages bewonen. Dus zou ook David naar Holland gaan, het geboorteland zijner moeder. Mevrouw Wensel had nog een zuster, die een kleine villa bewoonde op een welvarend dorp in Gelderland, waar echter geen geschikte gelegenheid was voor het onderwijs. Daarom achtten de ouders het niet wenschelijk David bij deze in huis te doen, daar hij voor het schoolgaan beter in een groote stad thuis was. De heer Wensel schreef naar een vriend in Holland, dien hij van zeer nabij kende als een man van doorzicht en verstand, en raadpleegde hem omtrent een goed thuis voor zijn zoontje. Deze bood hierop terstond aan, den kleinen jongen bij zich in huis te nemen, waar men hem als eigen kind in den familiekring zou opnemen en al zijn belangen behartigen. Na eenig overleg nam de heer Wensel de aanbieding met vreugde aan. Hij besloot David onder de hoede van kapitein Harding de reis te laten maken, zoodra deze weer van Soerabaja naar Holland vertrok.

Het vooruitzicht van de groote zeereis op zulk een prachtige boot, zooals hij ze wel in de haven gezien had, lenigde wel eenigszins zijn kinderlijke smart over de aanstaande scheiding van zijn ouders

bij David. Maar toch was hij oud genoeg om te begrijpen dat als de reis achter den rug en voorbij was, het nieuwe en vreemde van zijn leven, zonder het bijzijn zijner ouders, pas recht begon.

„En ik zal alle avonden naar bed moeten gaan, zonder dat u me een nachtkus heeft gegeven en me toedekt, mama, zooals nu, en dat zal toch héél akelig zijn," zei David pruilend, toen zijn moeder over zijn aanstaand vertrek met hem sprak.

Mevrouw Wensel zuchtte in stilte. Ook zij dacht aan die avondstonden, als het leeg en stil om haar zou zijn, en haar kleine jongen niet aan haar schoot zou neerknielen om zijn avondgebed bij haar op te zeggen, zooals hij steeds placht te doen.

En dan dat ledige ledikantje, waarin zij tevergeefs het blozend slapend gezichtje van haar lieveling zou zoeken, om hem de verwarde krullen van het voorhoofd te strijken, eer zij zelf zich ter ruste begaf. Een scherpe pijn doorvlijmde haar moederhart reeds nu, nu zij hem nog bij zich had. Zij had volgzaam en gedwee toegestemd in het besluit van haar man, maar het was meer met onderworpen bewustzijn dan met haar bepaald verlangen, dat zij haar eenig kind liet heengaan.

Ja, 't moest zoo, 't was voor Davids bestwil, en andere ouders in Indië moesten hetzelfde offer brengen als zij, redeneerde ze met zichzelf. Tijdelijk afstand doen van je kinderen was nu eenmaal aan het leven in Indië verbonden. En welke *ware* moeder is niet tot elke opoffering bereid als het 't welzijn van haar kind geldt! Zoo zocht mevrouw Wensel met zichzelf tot klaarheid te komen. Zij wist dat haar echtgenoot evenzeer in stilte leed door de naderende scheiding, al uitte hij het niet in woorden, en zij wilde zijn verdriet

niet verzwaren door klaagtonen en treurigheid. Daarom veinsde ze opgeruimdheid om zijnentwil, maar in de eenzaamheid stortte ze bittere tranen. De trouwe Rachel, Davids eerste verzorgster op de boot, leed eveneens onder de aanstaande scheiding. „Het zal zijn of de zon uit ons huis verdwenen is voorgoed," zei ze snikkend tot mevrouw Wensel. „Ik begrijp heelemaal niet, waarvoor het dienstig is, dat Davidje zóó ver weg gaat. Mevrouw! hoe kunt u daartoe komen!" vervolgde ze met de vrijpostigheid eener oude gedienstige. „Dat mijnheer zulks oppert, laat ik nog daar, mijnheer is veel weg, en heeft zijn jongen niet altijd om zich heen, maar u zult hem elk uur van den dag missen, om niet te spreken van mezelf. 'k Zal geen avond mijn hoofd op het kussen neerleggen, of ik zal aan onzen lieveling moeten denken, daar ginds in de verte, of hij niet misschien schreiend om zijn moeder zal zijn ingeslapen!"

„Heusch! geloof me, Rachel, het is voor Davids bestwil dat we hem van hier laten gaan," antwoordde mevrouw Wensel zachtmoedig. „Zou je anders denken, dat we ons zulk een offer getroostten, zijn vader en ik? Wees verstandig, Rachel, en tracht de zaak kalm te bezien."

„Nog maar ruim veertien dagen en dan vertrekt de boot," meesmuilde Rachel, zich neergezet voelend door haar mevrouw. „Dan zal het er dus van komen, dat onze lieveling van huis gaat, ver van zijn eigen ouderlijk huis! En wij, ik en u, kunnen achterblijven en hem nazien....!"

HOOFDSTUK XVIII.

Zijn eerste wiegelied.

Dat was een gebeurtenis voor den kapitein van de „Amalia", zoowel als voor den kleinen reiziger zelf, toen David voor het eerst voet aan boord zette van het schip, waar hij eens als zuigeling was afgedragen. Maar niet alleen voor die beiden, ook nog voor iemand anders was het van gewicht. Arie Worms, nu een flink matroos van twintig jaar, was uitbundig van blijdschap, dat hij het jongske, 'twelk hij eens in zijn armen had gedragen, terug zou zien en deze de reis naar Holland zou meemaken. De kapitein had Arie opgedragen zich zooveel mogelijk met David bezig te houden en dit was juist koren op diens molen. Als Toon dit nog eens had mogen beleven! dacht Arie met weemoed. David kreeg zijn slaaphut naast die van den kapitein, onder wiens onmiddellijk toezicht hij stond. De hofmeesteres, dezelfde die reeds aan boord was tijdens Davids intrede in het leven, was opgedragen zich met de vrouwelijke zorgen voor het jongske te belasten. Verder zou de kapitein zelf, bijgestaan door Arie, het wel met den kleinen passagier klaar spelen. Want dat het verblijf aan boord David zoo prettig mogelijk moest worden gemaakt, stond zoowel bij den kapitein als bij Arie als een paal boven water.

't Was een zware gang voor de ouders, toen zij hun zoontje aan boord brachten. Zij vermochten bijna geen afscheid te nemen van hun eenig kind, dat zich met beide armen aan hen vastklemde in hartstochtelijke droefheid. Maar de heer Wensel

had zichzelf gestadig voorgehouden en ook zijn vrouw, dat in deze het verstand diende te worden

vooropgezet, dus deed hij zijn gevoel zooveel mogelijk geweld aan. Hij wenschte zoo veel hij kon een

eind aan het hartroerend afscheid te maken, ook terwille van zijn vrouw.

„Je komt terug bij vader en moeder, beste jongen; als je goed oppast en vlijtig leert, dan komen wij je zelf halen, en wat zal dat prettig zijn, hè!" zei hij met heesche stem, zijn kind voor 't laatst aan het hart drukkend. Mevrouw Wensel slikte krampachtig haar tranen weg, met een gelaat zoo wit als sneeuw, en vreemd glanzende oogen. Zij wilde niet schreien ter wille van haar zielsbedroefd kind, en daarom bedwong zij haar aandoening. God wist het, hoe zwáár haar dit offer viel. Tot nog toe was haar leven als een zachtkabbelend beekje daarheen gevloeid. 't Was makkelijk geweest te roemen in Gods groote liefde, zoolang beproeving en strijd vér van haar was gebleven. Maar thans was het haar alsof zij met den aartsvader Abraham op den berg Moria stond en God haar eenig kind van haar opeischte. Zij moest thans haar ooilam *onvoorwaardelijk* in Gods handen overgeven, buiten haar bereik, en *gelooven* dat *Hij* er voor zorgen zou.

„Kom, lieve, maak er nu een eind aan," fluisterde haar man haar in het oor, „het is niet goed, heusch niet, het langer te laten voortduren. Wees verstandig, Gita! kom." Maar die stem scheen haar toe van heel ver te komen, en 't was alsof een floers haar voor de oogen trok. Haar hand streelde onbewust het lokkig hoofd, dat zich tegen haar borst aandrukte; toen besefte ze vaag dat twee handen haar David uit haar armen losmaakten. De heer Wensel had een blik van verstandhouding met den kapitein gewisseld, en snel begrijpend, had deze den knaap aan zijn moeders armen onttrokken. Hij nam hem terstond mee naar zijn eigen hut, zoodat David uit het gezicht zijner ouders was.

De heer Wensel leidde zijn vrouw van boord, 't was beter dat zij geen getuige was van het vertrek der boot, dacht hij.

Intusschen was kapitein Harding in zijn schik met zijn kleinen passagier, evenals Arie. Hij deed al het mogelijke Davids gedachten een nieuwe richting te geven en bezorgde hem zooveel afleiding als hij maar kon bedenken. Toen de boot goed en wel in zee was, begon David te bekomen van het afscheid zijner ouders. Er waren geen kinderen van zijn leeftijd aan boord, maar de kapitein liet Arie zooveel vrij als maar mogelijk was om met David te spelen en hem te vermaken. Arie, die trouw op al de wenken van den kleinen jongen acht gaf, deed dit maar al te graag. Hij had bij een vorige gelegenheid Davids moeder gezien en deze had zich den kleinen kajuitsjongen van zeven jaar terug nog wél herinnerd, wien ze haar Bijbeltje geschonken had. Mevrouw Wensel had van kapitein Harding vernomen hoe Toon door de lezing daarvan in vrede was heengegaan, en het had haar tranen van dankbare vreugde doen storten. Zij wist nu ook, dat Arie zich als matroos op de boot bevond die haar kind met zich voerde. Ze was er van overtuigd, dat daar twee harten warm klopten voor David, dat van den kapitein en den aan haar verknochten jongen matroos, wien ze haar jongske eens als zuigeling in de armen had gelegd. En de zee, die hem zijn eerste wiegelied gezongen had, zou hem weer des avonds in slaap zingen met haar bruisenden golfslag. Hoe goed en levendig herinnerde zij zich die stonde, waarin dit wiegelied haar zelf in de ooren had geruischt als een belofte van toekomstig stralend geluk.

HOOFDSTUK XIX.

Een nieuwe wereld.

De zeereis zelf was voor David een onuitputtelijke bron van pleizier. Hij was goede maatjes met de matrozen, die hem om strijd vertroetelden als ze de kans er toe hadden. Kapitein Harding, met wien hij van zijn vroegste herinnering af al bevriend was door de bezoeken die deze bij zijn ouders aflegde, verwende hem buitensporig. Arie was echter zijn vertrouweling, met wien hij alle mogelijke gesprekken hield wanneer deze voor hem bezig was een en ander in elkaar te knutselen. Hij was al heel gauw op de hoogte van Arie's huiselijke omstandigheden en familie-aangelegenheden. In Jaap, Arie's kleinen broer, die ongeveer even oud was als hij zelf, stelde hij het meeste belang. In gedachte vereerde hij Jaap zijn spiksplinternieuwe mondharmonica en zijn lievelingsprentenboek vol beren en apen, slangen en krokodillen. Want die zou Jaap wel nooit zóó gezien hebben naar hij dacht. Hij hoopte nu maar dat hij gelegenheid zou hebben het zelf aan Jaap te geven. Hij was ook benieuwd naar Saartje, Arie's tienjarig zusje en om de wasscherij van Arie's moeder te zien met de groote ketels en waschtobben. In de laatste kon hij zijn schip laten drijven, zooals Arie hem verzekerde. Het schip dat Arie bezig was voor hem in elkaar te knutselen.

En Arie's moeder had hem in haar laatsten brief doen weten, dat als zij jongeheer David op bezoek kreeg, zij de fijnste pannekoeken dacht te bakken die zij nog ooit had klaargemaakt, en dat hij er

zooveel hebben zou als hij maar lustte. David was ook al heel gauw bekend met de geschiedenis betreffende Toon, en hoe die eens Arie's beste vriend was geweest aan boord. En het Bijbeltje, hetwelk Arie eens van Davids moeder ten geschenke had gekregen, werd bij dat onderwerp van gesprek steeds te voorschijn gehaald, als zichtbaar bewijs-

stuk in verband met Toon's vredig einde. Het zag er nu, wat den buitenkant betrof, heel wat minder fraai uit, geleden als het had door veelvuldig gebruik, maar wat kwam er dat op aan! De inhoud dáár ging het maar om, en dié versleet of veranderde nooit, neen nooit.

„En, zie je, jongeheer David, 't was hier op de boot dat ik het kostbare Bijbeltje van je mama kreeg," vertelde Arie, „en als dat niet was gebeurd,

had ik er Toon nooit uit kunnen voorlezen, en had ik en hij en moeder en allemaal nooit zoo'n dikke vriendschap gehad. En je mama leerde me ook een gebed, nooit had ik voor dien tijd geweten wat bidden was."

„Ik heb moeder ook beloofd, dat ik altijd zal blijven bidden waar ik ook ben," herinnerde David zich. „En ik zal alles aan den lieven Heer zeggen wat mij verdriet doet of pleizier, omdat ik het nu niet aan moeder vertellen kan, nu zij zoo ver van mij af is, wanneer ik bij vreemde menschen zal zijn," zei David ernstig. „Ik wou dat ik maar bij jou moeder kon zijn, Arie, inplaats van dat ik naar anderen ga," besloot David met een zucht. Hij begon meer en meer tegen die vreemde omgeving op te zien.

„Wel, jongeheer! dat zou toch niet best gaan," zei Arie hoofdschuddend. „Ik zelf wou als jongen naar zee, omdat ik het bij de waschtobbe en den mangel op den duur niet kon uithouden. Hoewel ik toen heel slecht deed, omdat ik tegen den wil van mijn vader en moeder ging. Dáár kan nooit iets goeds van komen als een kind dat doet. Dat heb ik ook ondervonden, want toen 'k van die eerste zeereis naar huis kwam, was mijn vader dood. En dat was nou mijn straf voor mijn onwil en ongehoorzaamheid, zoo ik dacht. Neen, als je ouders hebben besloten dat je bij die familie zult verblijven, is het 't best dat je je daarin schikt. Het zal wel een heel nieuwe wereld zijn, maar denk er maar aan dat moeder het altijd prettig zal vinden als ge haar eens komt bezoeken."

Dat vooruitzicht gaf een vroolijken glans aan de onbekende nieuwe wereld, die kleine David te gemoet ging.

HOOFDSTUK XX.

Achtergelaten.

De reis werd gelukkig volbracht, en op den bestemden tijd naderde de „Amalia" de vaderlandsche kust. Het deed kapitein Harding leed dat hij nu van zijn kleinen vriend David zou moeten scheiden, en hem aan anderer zorg overlaten. Hij had zich meer en meer aan zijn neefje gehecht, en wederkeerig hing David hem aan met kinderlijke genegenheid. De kapitein was echter vast besloten David niet uit het oog te verliezen. „Ik heb het gevoel of de jongen mij evenzeer toebehoort," peinsde hij in zichzelf.

Kapitein Harding had van elke landingsplaats bericht gezonden aan Davids ouders, omtrent den toestand van hun kind. Dat de kleine man gezond was en vroolijk, en zich terdege amuseerde op de boot. Toen de „Amalia" eindelijk de haven binnenstoomde, en de passagiers door gelukkige bloedverwanten van boord werden afgehaald, stond daar voor David een vreemde heer, die zichzelf aan den kapitein voorstelde als Bernard Witveld, de vriend van den heer Wensel, aan wiens zorg David was toevertrouwd.

David keek eenigszins schuw tot den vreemden heer op, die hem zou meenemen naar eigen huis. En hoewel de heer Witveld zijn best deed den kleinen gast voor zich te winnen, was het maar al te duidelijk dat de scheiding van oom Harding en Arie, den matroos, hem veel verdriet deed.

„'k Wou liever bij u op de boot blijven, oom, en op zee," zei hij met trillende lippen, „och toe,

houdt me bij u? Ik behoef geen mooi speelgoed van dien heer; ik heb dat thuis wel in Indië, een heele kast vol. Ik zal heel stil wezen en nooit lastig zijn als u het druk hebt, als ik dan maar altijd, altijd bij u op zee mag zijn." En hij hield kapitein Hardings arm stevig vast en scheen in het geheel

niet van plan zich in zijn lotswisseling te schikken.

„Kom, kom, mijn jongen, dat kan nu eenmaal niet," zei de kapitein.

Het ging hem evenzeer aan het hart van den knaap te moeten scheiden.

„Kom, wees een flinke jongen, David, je weet toch wel dat het vader en moeder is, die aan

mijnheer Witveld gevraagd hebben zoo vriendelijk te zijn in Holland voor je te zorgen? En dat mijnheer nu zoo goed is je bij zich in huis te nemen? Je zult veel leeren en later een knap man worden. En als je goed je best hebt gedaan en veel geleerd hebt, dan kom je later zeker wel terug op de boot als je ouders je komen halen. Is dat niet goed en prettig om aan te denken?"

„Maar komt u me dan opzoeken als u weer aan land bent?" vroeg David vleiend, eenigszins tevreden gesteld met die belofte. „U zult het toch heusch doen, nietwaar?"

„Wis en zeker," zei de kapitein, „en om je te laten zien dat ik woord houd, kom ik je nog goeden dag zeggen eer ik terug ga naar Indië, en breng ik een schip voor je mee, dat je zelf kunt laten varen als je eens aan zee bent. Nu, wat zeg je daarvan?"

Dit was een belofte waarvan de vervulling vlak bij lag, en David fleurde hierdoor terstond heelemaal op. Hij had nu iets om op te leven die eerste dagen dat hij zich vreemd zou voelen onder het nieuwe dak. „En mag ik dan ook met Arie mee naar zijn moeder om Jaap te zien, en hem mijn prentenboek en harmonica te geven!" vroeg hij overredend, „ja, nietwaar?"

„Wel dat kan misschien ook wel gebeuren," zei de kapitein. „En je zult eens zien, David, hoe prettig je het bij ons vinden zult," paaide de heer Witveld. „Je zult ook een heel nieuwe wereld zien, jongen, want Holland ken je nog niet. En het pleizier, dat je tegemoet gaat, kun je niet droomen."

Na nogmaals afscheid te hebben genomen van den kapitein en Arie, die voor Davids bagage moest zorgen, vertrok deze aan de hand van zijn nieuwen

vriend en ging met hem de drukke woelige stadsstraten door naar diens huis. Kapitein Harding zuchtte in stilte over het gemis van zijn kleinen passagier. Maar er was nog een hart dat pijn voelde over de scheiding, hoewel hij er niet over sprak. Arie Worms had voor geen geld ter wereld zijn oogen willen laten zien aan zijn kapitein, toen deze langs hem heen ging naar de kajuittrap. Want die oogen waren verdacht rood. Maar terwijl Arie over het feit, dat David nu in Holland zou worden achtergelaten, tranen vergoot, waren die van David al opgedroogd en was hij in verrukking over hetgeen hij in de nieuwe wereld om hem heen te aanschouwen kreeg. De groote winkels met haar fraaie uitstalkasten, het drukke rumoer op straat, het gerij van trammen, auto's en karren, de geweldige indruk van al het nieuwe dat hem omgaf, had al spoedig zijn scheidensverdriet op den achtergrond gedrongen. Eenigszins angstig door al het verbijsterende, omklemde hij vaster de hand van den heer Witveld, en drukte hij zich tegen dezen aan, als om bescherming bij hem te zoeken. Toch begon hij te denken, dat het niet zoo erg was om in zoo'n gezellige stad te worden achtergelaten, als de boot weer naar Indië vertrok.

HOOFDSTUK XXI.

In den vreemde.

Getrouw aan zijn belofte, bracht kapitein Harding David nog een bezoek eer hij weer naar boord ging. 't Beloofde schip kwam mede. Hij vond David

te midden van het gezin Witveld in de woonkamer van het fraaie huis op een der drukste stadsgedeelten. Het gezin bestond uit mijnheer, mevrouw en drie dochtertjes. Het jongste kind was zes jaar, terwijl de beide oudsten boven den leeftijd van David waren. De komst van het vreemde Indische jongetje in hun huis, had de drie kinderen langen tijd van te voren in opwinding gebracht. Dat was een heele gebeurtenis. Mevrouw Witveld had het steeds betreurd, dat zij zelf geen zoon bezat. Een levendige, luidruchtige jongen om zich heen te hebben was, dacht zij, wel iets dat haar beviel. Daarom had zij het voorstel van haar man om David in haar huis op te nemen van ganscher harte toegejuicht. Zij was een flinke dame met een niet onvriendelijk gelaat, maar geheel een vrouw van de wereld. Zij bekommerde zich niet in het minst om God of godsdienst, dus kregen haar kinderen geen christelijke opvoeding. Was de heer Wensel inderdaad een christen geweest, dan zou hij hiermede in de eerste plaats rekening hebben gehouden bij de opvoeding van zijn zoon.

Maar dat deed hij niet, wat zijn vrouw innig veel verdriet deed. Doch mevrouw Wensel troostte zich met de gedachte, dat haar brieven haar kind steeds zouden blijven beïnvloeden en daarin immers trachtte zij de indrukken, zoo vroeg en zoo diep in zijn hart gemaakt, blijvend levendig te houden. Het zou háár stem zijn die over de zee David zou spreken van het smalle pad, dat ten leven leidt.

Mevrouw Wensel kende mevrouw Witveld niet persoonlijk. Maar haar man had haar verzekerd, dat deze een uitstekende verzorgster voor David zou zijn en zij moest zich onderwerpen aan diens inzicht en wil.

Mevrouw Witveld echter hield van uitgaan, menschen zien, fraaie kleeding en wereldsche vermakelijkheden. Zij was voor haar drie dochtertjes een zorgvolle moeder voor zoover het het tijdelijke leven betrof. Maar dat zij eeuwige belangen hadden en onsterfelijke zielen, daaraan dacht zij zelfs niet. Als haar dochtertjes maar gezond waren en tevreden en vroolijk, dan was zij voldaan.

De heer Witveld was veel van huis. Hij was handelsman en had een druk leven. Wat zijn huishouding en kinderen betrof, dat liet hij gaarne aan zijn vrouw over, wie het bestuur was toevertrouwd.

Toen kapitein Harding zich voor zijn bezoek aan David aanmeldde, was de heer Witveld afwezig. Mevrouw zat met de meisjes aan de tafel en David bladerde in een prentenboek, dat Clara, de oudste dochter, voor hem van boven had gehaald.

Het viel den kapitein op, dat David er bleek en lusteloos uitzag. Er lag een verdrietige uitdrukking op zijn gezichtje. Maar op het zien van den kapitein sprong hij op, en scheen er plotseling een heele verandering in hem te komen. Nadat de kapitein de familie begroet had, verzocht hij vergunning David voor een paar uurtjes mee te mogen nemen. Dit werd terstond toegestaan. David werd nu naar boven gestuurd om zich in zijn beste pak te steken. Toen hij beneden kwam, straalde zijn heele gezichtje van vreugde. De kapitein nam hem mede naar zijn huis, waar mevrouw Harding, des kapiteins moeder, het jongetje waarin haar zoon zooveel en groot belang stelde, aan haar moederlijk hart drukte. Hoe graag had de kapitein zijn kleinen neef onder de vleugelen van zijn eigen moeder achtergelaten, nu hij weer op het punt van vertrek stond. Het eenige wat hij doen kon was zijn moeder te doen

beloven, dat zij in zijn plaats David nu en dan zou bezoeken, en hem ook bij zich noodigen zou. Maar er was in het huis van den kapitein nog één hart, dat hunkerend had uitgezien naar een bezoek van den kleinen vreemdeling. Jetje, het ons welbekende dienstmeisje van mevrouw Pauwels, had na den dood harer mevrouw, door tusschenkomst van Arie Worms, een nieuwe betrekking gevonden bij de moeder van den kapitein. Was het wonder, dat Jetjes hart warm klopte voor het kind, van wien ze door Arie zooveel gehoord had? Vrouw Worms, die nog steeds het bedrijf van waschvrouw uitoefende, had ook mevrouw Harding tot klant. Zij had nu een kleine waschinrichting, waar Stientje, nu een volwassen meisje, haar moeder trouw ter zij stond, evenzeer als Naatje. Voor den mangel en het rondbrengen der wasschen had vrouw Worms nu een jongen in dienst genomen.

Telkens als Arie van zee thuis kwam was het feest in het huisje van vrouw Worms. En dan werd er ook steeds een bezoek gebracht aan het graf van Toon Reeser, wiens nalatenschap wat meerdere welvaart in het gezin had gebracht. Daar David bij den kapitein bleef aandringen Arie's moeder een bezoek te brengen, besloot deze zelf met den jongen naar het gezin Worms te gaan. Hier kon de heer Witveld niets tegen hebben, die het anders, dacht de kapitein, misschien niet wenschelijk zou achten, David te doen omgaan met een matroos. Dus ontving vrouw Worms op zekeren dag bezoek van kapitein Harding met David. Zij was heelemaal van streek door die onverwachte gebeurtenis, zulk een eer had zij niet gedacht te ontvangen. De kapitein had steeds belangstelling getoond in het gezin Worms, ook om de vriend-

schap die Toon het had toegedragen. Arie bloosde als een pioenroos van pure verrassing, toen hij zijn kapitein onder zijn moeders dak zag verschijnen.

„Wel, vrouw Worms," zei de kapitein vriendelijk, terwijl hij haar de hand toestak, „dit kleine heertje hier," en hij wees op David, „heeft sterk verlangd kennis met je te maken en ook met den kleinen jongen. Waar is hij?"

Jaap kwam te voorschijn, een stevige, blozende knaap, met een appelrond gezicht. De kennismaking

was nu spoedig gebeurd, ook door middel van het prentenboek van David en een mooie mondharmonica.

„Och, kapitein," zei vrouw Worms, „hoe zou ik ooit gedacht hebben, u bij mij aan huis te zien, en dan met den jongenheer, op wien Arie zoo gesteld is. Dat had Toon nog eens moeten beleven! Davids moeder was zoo vriendelijk voor *mijn* jongen, toen die als een vreemde op de groote boot zijn eerste zeereis maakte. En als de kapitein mij een pleizier wil doen, zeg u dan als u mevrouw in Indië spreekt, dat vrouw Worms háár kind hier in den vreemde in liefde gedenkt."

En de kapitein beloofde gaarne dat hij het zeggen zou, daar kon zij op rekenen, vast en zeker.

En hij deed het ook.

HOOFDSTUK XXII.

Droefheid en vreugde.

Dus vertrok de kapitein weer met Arie op den bepaalden tijd, David in zijn nieuwe omgeving achterlatend. Hij wist wel, dat zijn zuster met hunkerend verlangen zijn terugkomst verbeidde. Mevrouw Wensel had moeilijke dagen doorworsteld na het heengaan van haar kind. Langzamerhand kwam zij tot geheele overgave en onderwerping. Zij wist haar kleinen jongen veilig onder de beschermende vleugelen van haar Heiland en Heer. Zoo ging de tijd voorbij en zij leefde als 't ware op de berichten die zij uit Holland ontving en op de brieven die zij zelf aan haar zoontje schreef. Intusschen raakte David gewend in zijn nieuw

tehuis. Hij bezocht de school en leerde goed. Hij begon nu zelf brieven aan zijn ouders te schrijven, die vooral voor zijn moeder een bron van onuitputtelijke vreugde waren. Wanneer mevrouw Wensel zich indacht hoe veel jaren er nog zouden moeten verloopen eer zij David terug zou zien, kon haar hart wel eens ineen krimpen van verlangen en smart. Maar dat God daaromtrent andere bedoelingen had, dacht zij niet. Twee jaar nadat David uit Indië was vertrokken, stierf de heer Wensel vrij plotseling aan een ernstige ziekte. Nu was zij weduwe en geheel alleen bleef zij met haar trouwe Rachel achter. De heer Herman Wensel, de eenige broeder van den overledene, die in Indië uitgestrekte rijstvelden bezat, nam nu, op uitdrukkelijken wil, bij testamentaire beschikking van den gestorvene het beheer van diens bezit in handen tot Davids meerderjarigheid. Mevrouw Wensel besloot nu, zoodra ze haar zaken geregeld had, met Rachel naar Holland te vertrekken, en een woning te zoeken in de stad waar David school ging. Dus zou ze haar kind weer bij zich hebben. Hoe diepbedroefd ze ook was over den dood van haar echtgenoot, met wien ze tien jaar gelukkig was geweest, toch gaf de gedachte weer bij haar jongen te zijn, haar een groote onuitsprekelijke vreugde. En Rachel was niet minder blij, zij, die zich in het leven in Indië alleen had geschikt uit gehechtheid aan haar meesteres. Nu David vernam dat zijn moeder naar Holland kwam om voorgoed bij hem te blijven, temperde dit ook bij hem de droefheid over den dood zijns vaders. Mevrouw Wensel zou met Rachel de reis naar Holland maken met de boot van kapitein Harding, zooals zij hem schreef. En zoo gebeurde het dat zij voor

de tweede maal op de zeereis ook in aanraking kwam met Arie Worms, den voormaligen kleinen kajuitsjongen, voor wien haar hart indertijd zoo moederlijk had geklopt, en die nu wederkeerig haar en haar kind zulk een sterke genegenheid toedroeg. David was al een jongen van negen jaar en hij telde de dagen dat de boot zijn moeder tot hem zou voeren. Hij was nu goed ingeburgerd in het vreemde land, waar hij zijn makkers, vrienden en verzorgers had. Zijn tante, mevrouw Wensels zuster, was hem in dien tijd eenige malen komen bezoeken, maar hij bleef zich betrekkelijk vreemd tegenover haar gevoelen. Zij, niet gewoon aan kinderen, miste den sleutel tot het kinderhart. Zij keerde steeds onvoldaan van haar bezoeken naar huis terug, terwijl haar heengaan geen ledigheid bij David achterliet. Zij verheugde zich echter in de terugkomst harer zuster, die haar leven eenige aanvulling zou geven. Zoo werd door den dood van den heer Wensel voor de betrokken personen droefheid en vreugde dooreengemengd.

HOOFDSTUK XXIII.

Wederzien.

„En.... vrouw Worms," zei David, toen hij de weduwe nog eens bezocht, „als mama er dan is, dan breng ik haar mee, en zult ge haar zelf zien. Hoe zult ge dat vinden!" Vrouw Worms gezicht kreeg een stralenden glans. Als het wáár was dat Davids moeder, de mevrouw van Arie op de boot, in haar nederig huisje kwam! Wat *sou* ze met Stien, haar

oudste, schrobben en boenen om van te voren te maken, dat alles blonk als een spiegel. Zij dacht er zelfs aan, om een nieuwen armstoel te koopen met een fluweelen rug, opdat de dame toch maar recht makkelijk zich zou voelen, wanneer zij bij haar kwam praten.

„Wel, jongeheer Davidje," zei ze, „ik denk als ik uw mama zie, dat ik mijn tranen niet zal kunnen inhouden, als ik bedenk hoe door middel van háár Bijbeltje ze ons allen tot zegen is geweest. Voor ons allen, zeg ik, want ik denk daarbij ook aan Naatje, zoo goed als aan Toon, den ouden matroos, die nu in den hemel juicht voor Gods troon."

David was na schooltijd naar het huisje van de waschvrouw geloopen, om haar het groote nieuws te vertellen, dat zijn moeder naar Holland kwam, nu papa overleden was. Hij had nu meer vrijheid van beweging in het huis van den heer Witveld, nu hij goed den weg wist in de stad en ook alléén naar school ging. Mevrouw Wensel had het goedgekeurd, toen de heer Witveld haar in een schrijven hieromtrent eens raadpleegde, dat David van tijd tot tijd een bezoek bracht aan de weduwe Worms. Kapitein Harding had de boodschap van vrouw Worms aan mevrouw Wensel overgebracht. En mevrouw Wensel had *in die* boodschap het moederhart van vrouw Worms voelen kloppen voor haar kleinen vereenzaamden David. En daar zij wist welk een verandering er innerlijk met vrouw Worms had plaats gehad door de lezing van Gods Woord, hoopte zij dat dit zelfs haar zoontje ten goede mocht komen, te meer omdat hij niet in een christelijk gezin verkeerde. Wat hinderde het, dat vrouw Worms een eenvoudige waschvrouw was, zoo zij tot Gods kinderen mocht gerekend worden!

En nu kwam die dag, dat de „Amalia" de Nederlandsche kust bereikte, en mevrouw Wensel voet aan wal zou zetten. De heer Witveld begaf zich met David naar de haven, opdat mevrouw Wensel terstond bij aankomst haar jongen zou zien en aan het hart drukken. David was flink gegroeid in die paar jaar dat hij van zijn moeder gescheiden was geweest, hij zag er gezond en welvarend uit. Het was hem aan te zien, dat hij een goede verzorging had gehad. Mevrouw Witveld stelde er prijs op, dat Davids moeder haar kind in uitstekenden staat weer zou zien. Zij verheugde er zich reeds op, daarover lof in te oogsten van mevrouw Wensel, met wie zij gaarne vriendschap wilde sluiten. David trippelde van ongeduld, toen de boot eindelijk na lang wachten in het zicht kwam. Zijn heldere oogen schitterden van blijde verwachting, en er lag een blos van gejaagdheid op zijn lief gezicht. Nu was dan eindelijk het lang verbeide oogenblik dáár. Hij keek en tuurde, en rekte zijn kleine gestalte uit, totdat de heer Witveld hem met een forschen zwaai op zijn schouder zette.

Toen zag hij!

Een gestalte in diepen rouw, die hem van het dek tusschen al die menschen in met haar zakdoek toewuifde. Naast zijn moeder stond Rachel, die blijkbaar schreide. En het „moeder, moeder!" galmde met een verrukkelijken klank over de breede watervlakte mevrouw Wensel tegen. De muziek aan boord, die nu begon te spelen, ging voor mevrouw Wensel verloren en loste zich op in dien éénen jubelkreet van haar kind. Nog enkele minuten, — nog enkele oogenblikken, één seconde, — en de moeder hield haar ooilam aan het hart, en dankte in stilte met tranen van vreugde haar trouwen God

voor die zegenrijke stonde. En toen kwam de beurt aan Rachel. En daar was kapitein Harding en Arie, en o ja, daar stond mijnheer Witveld, die, geheel

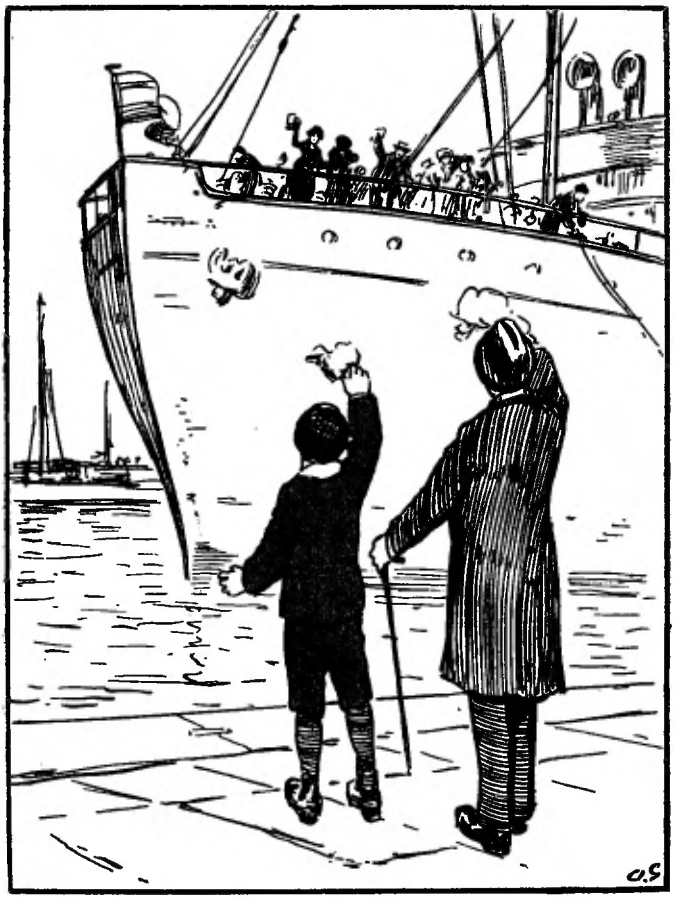

vergeten, met aandoening dat wederzien aanschouwde en zichzelf maar eerst op den achtergrond hield als een stille getuige. En overal om hen heen weerklonken blijde kreten van andere passagiers,

die hun bloedverwanten in de armen klemden na jarenlange scheiding: „Men zou er voor weg willen gaan, om ééns in z'n leven zulk een oogenblik te beleven," zei een oud heertje, die zijn dochter van boord haalde, „die zalige stonde van het wederzien."

HOOFDSTUK XXIV.

Niet met handen gemaakt.

't Gebeurde heusch, dat mevrouw Wensel met haar zoontje een bezoek bracht bij vrouw Worms. Dat oogenblik zou vrouw Worms nooit vergeten, toen Davids nog jeugdige moeder in haar rouwgewaad haar woning binnentrad en zich neerzette in den spiksplinternieuwen leuningstoel met rood fluweel, die dagen lang op haar had staan wachten, overdekt met een wit laken. Vrouw Worms was eerst te vol om te spreken. En haar gemoed werd nog voller, toen mevrouw Wensel haar vereelte hand tusschen beide haar eigen zachte witte handen nam, en met vochtige oogen zeide: „Ik dank je wel, vrouw Worms, voor wat je voor mijn lieveling bent geweest in den tijd dat hij hier als een kleine vreemdeling was."

„Spreek er toch niet van, mevrouw," schreide vrouw Worms, „veeleer hebben wij u te danken! Kijk naar mijn Arie, en denk aan het Bijbeltje dat u hem gaf, dat heeft van hem gemaakt dat hij geworden is een goed zoon, en bovenal een christen. En toen hij zoo vreemd en alleen op die eerste zeereis was, hoe hebt u zich het lot van mijn jongen aangetrokken. Maar een moederhart is een moederhart, mevrouw! of het klopt achter een zijden kleed

of achter een katoenen jak van een waschvrouw. En dan hebben we niet veel woorden noodig om elkaar te verstaan, zou ik zoo zeggen."

Er kwam nu eerst een drukke tijd voor mevrouw Wensel en Rachel. Mijnheer Witveld had voor een woning gezorgd, doch die moest volgens mevrouws eigen smaak worden ingericht. Daar Rachel een dagje ouder was geworden, en het Indische klimaat haar geen goed had gedaan, nam mevrouw Wensel het tweede dochtertje van vrouw Worms, Betje, nu reeds een meisje van zeventien jaar, bij zich in dienst als hulp.

Het was een gelukkige tijd zoolang de „Amalia" aan wal bleef. Kapitein Harding stond zijn zuster met raad en daad ter zijde in al haar belangen. Vrouw Worms was verheugd, dat zij haar Arie weer voor een tijdje bij zich had. En mevrouw Wensel genoot van het bijzijn en het bezit van haar kind. Zoo was een geheel nieuw leven voor haar aangebroken in het oude vaderland. Wel treurde zij in stilte over den dood van haar man, maar ze wist dat God zich nooit vergist in Zijn doen en weg, en dat alles een bepaald doel heeft.

Vele jaren zijn voorbijgegaan. David Wensel is opgegroeid tot een knap en kundig man Maar bovenal is hij onder den invloed en de leiding zijner godvreezende moeder tot een Christen gerijpt. Mevrouw Wensel rust sinds lang op het stille kerkhof onder een witte zerk, overschaduwd door een treurwilg, tot den dag der Opstanding. Kapitein Harding vaart nog steeds als gezagvoerder naar Indië, maar zijn boot is niet meer dezelfde, die is vervangen door een nieuwe. De „Amalia" heeft het, zooals al het vergankelijke op deze wereld, van
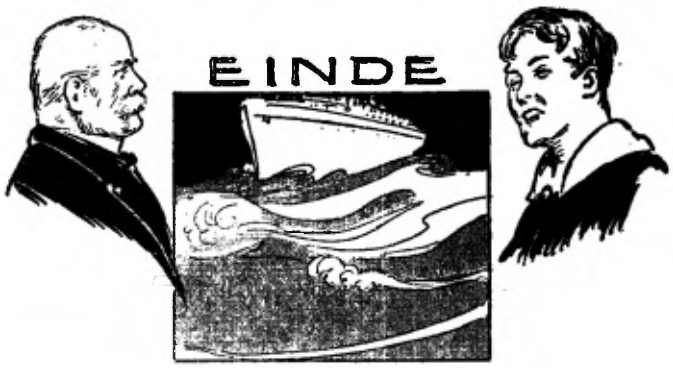
ouderdom en slijtage afgelegd. David, die de bezittingen zijns vaders in Indië heeft geërfd, en na zijn meerderjarigheid het bestuur daarover van zijn oom heeft overgenomen, maakt steeds de reis derwaarts op kapitein Hardings boot, waarop Arie Worms derde stuurman is. De kapitein, nu een man met grijs haar, hoewel nog kloek en jong van hart, is innig verknocht aan David, in wien hij steeds nog ziet den op zee geboren zuigeling, dien hij van zijn eersten ademtocht heeft gekend en bemind. En wanneer de kapitein het hierover met David heeft, als deze aan boord de reis naar Indië meemaakt, dan zegt David ernstig: „Ja, hier op aarde is er geen enkele plek, die ik kan aanwijzen als mijn *tehuis* toen ik mijn intrede in het leven deed; maar, wel weet ik, dat wanneer dit aardsche leven zal zijn geëindigd, ik daar boven een onvergankelijk tehuis ontvang, een Huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen, waar ook mij uit genade door Jezus Christus is plaats bereid."